

1928 MÁRCIUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXVII. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

3. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő

CZILLINGER JÁNOS

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1928. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.
(Telefon: Teréz 237—22.)

gróf Schönborn beregi uradalmának eladása

Irta: Nagy Károly ny. m. kir. min. tanácsos.

A napilapok pár sorban megemlékeztek arról, hogy a beregi gróf Schönborn-, előbb Rákóczi-uradalmat francia és svájci pénzcsoportok legutolsó gazdájától, gróf Schönborn Károlytól mult év végén megvásárolták.

Nemcsak bennünket, erdőmérnököket és erdőbirtokosokat, hanem megcsonkított szegény Magyarországunknak jó nagy részét nagy mértékben érdekelheti ez a nem mindennapi eseménynek tekinthető birtokeladás. Éppen erre való tekintettel indokoltnak találtam e lapok hasábjain azzal kimerítőbben foglalkozni.

*

Egy véletlenül kezembe került felvidéki lap február elején megjelent számából sikerült megtudnom az eladás körülményeit és feltételeit. Ezekből kivonatossan közlöm a bennünket leginkább érdeklő részleteket.

*

A gróf Schönborn-féle beregi uradalom területe 1919. évben kerekszámban 134.000 hektár = 232.892 kat. hold volt. Ebből időközben a cseh megszállás óta a cseh földhivatal 19.000

ha. szántóföld-, legelő-, rét-részt elvett és kiosztott vagy eladott az uradalom tulajdonosával, aki 1920. év óta nem volt saját ura rengeteg nagy uradalmának. Azzal a kötöttség folytán szabadon nem rendelkezhetett! S az utóbbi években a munkanélküliség, a kenyértelenség, a nyomorúság hazájává tette ezt a nagykiterjedésű birtokot az a kormányzati politika, amely az uradalom életének és munkájának vérkeringését elköttötte, megállította, úgy hogy mozdulni, lélegzeni sem tudott. Emiatt a grófnak a birtokból haszna nem volt, csak gondja és terhe. Ez a kényszerhelyzet kedvtelenítette el a grófot és bírta rá hosszas tárgyalások után a birtoknak eladására, ami, mint már említettem, 1927. december 31-én megtörtént. Hozzájárult ez elhatározásához, hogy a nagybirtok gazdaságának új alapokra való fektetéséhez körülbelül 200 millió cseh korona készpénz kellett volna, amivel a cseh adminisztráció által közel 10 év óta folytatott gazdálkodás folytán nem rendelkezett.

A cseh földhivatal és földmív. minisztérium csaknem 10 évi tanulmányozás után megállapították, hogy a *Schönborn*-uradalom ki- és felhasználásának terve kettős. Az egyik terv arra irányult, hogy a birtok szántóföld, rét, legelő és földművelésre alkalmas részeit olyan mértékben, amilyenben csak lehet, vegye át a földhivatal és ossza ki a földművelő nép és a jogos igénylők között. E tervnek már nagyjából eleget tettek, írja a cseh lap, de azt nem említi meg, hogy az ősmagyar és ruténlakosság alig kapott valamit, hanem annál többet és a legjobb minőségűt a betelepített cseh légionáriusok, akik még ezen felül pazarul felépített lakóházakat stb. is kaptak, míg a szegény magyarok és rutének nyomorúságos házikókban tengődnek, amint ezt egy angol utazó mult nyáron személyesen tapasztalta. Már csak — folytatja a munkácsi lap, — a Szernye-mocsárnak, továbbá az arra alkalmas erdőrészeknek földművelési célokra való felhasználása van hátra.

A terv másik része az erdőbirtok ügyének „célzatos, szerencsés megoldása”, vagyis az erdőterület feletti célzatos *diszpozícióra* vonatkozik.

Először az a gondolat merült fel, hogy az erdőt vegye át maga az állam. Ettől az „erdőreform” (?) miatt elállottak és végül úgy határoztak, hogy maga az állam csak az állami

erdőkhöz közel lévő kisebb részeket veszi át. Azután határozták el az eladást, miután meggyőződtek arról, (9 évi kényszergazdálkodás után), hogy a régi tulajdonos által nem volt elérhető a helyzetnek megfelelő erdőbirtokkezelés-értékesítés s kihasználás.

Az eladásra vonatkozólag több ajánlat érkezett be, de csak kettő volt közülök értékes. Az egyiket egy prágai nagybank tette, de ajánlatát *különös* (?) okok miatt visszavonta. A másik ajánlat a *Bignon*, volt francia kereskedelemügyi miniszter vezetése alatt álló francia és svájci pénzsoport részéről tétetett, mely a birtok gazdaságos kihasználását a *bükk* eladásának kedvező konjunktúrájára, külföldi összeköttetéseire és a birtok ásványgazdaságára alapítja.

Az előbb már elvett 19.000 ha. birtokrész bevonása után 1928 január 1-én a maradékbirtok 115.000 hektár volt, amelyből 10.000 ha. földművelésre alkalmas rész, míg 105.000 ha. erdő és 5600 ha. a Fekete- vagy Szernye-mocsár.

Az eladásra vonatkozó s közel egy évig tartó tárgyalásokat az uradalom részéről *Riha* teljhatalmú vezérigazgató végezte. Hogy mennyiért s milyen feltételek mellett adta el birtokát a gróf, arra nézve az említett felvidéki ujságnak nem sikerült biztos értesülést nyernie sem az eladóktól, sem a vevőktől. „Mondják, hogy *Schönborn* igen kis részét kapta a birtok értékének, *állítólag alig kapott annyit, mint amennyit jövedelmezett volna egy és jobb tölgyerdejének eladása.*

Az eladásra vonatkozó, az állam által diktált és vevők által elfogadott 33 feltétel közül a következőket ismertetem:

1. *Schönborn* átad 5240 kat. hold erdőt az államnak 1927 december 31-ig a Schönborn-erdőkkel szomszédos állami erdők kiegészítésére.

2. Az egész megvett birtokrész továbbra is megmarad az állam által „*elvett*”-nek. (Ezalatt valószínűleg a földbirtokhivatal általi lefoglaltság vagy kötöttség értendő.)

3. A vevő társaság *átad* a földbirtokhivatalnak 26.000 kat. hold földet (szántóföld, beltelek, építkezésre alkalmas részek Munkácson, Beregszászban).

5. A társaság köteles mindig *ingyen átadni* az államnak a

vasútépítésre, vagy bővítésre szükségelt és szükséglenő föld-részeket.

6. Az iskolaügyi minisztérium részére való *teljes rezerváltaságot képezik a Verecke körüli határmenti erdők, 1300'* kat. hold.

7. A társaság aktív részt vesz a Szernye-mocsár vízmentesítésében s a Latorca szabályozási tervét elfogadja.

10. A vezetőhivatalnokok háromnegyed részének *cseh-szlovák* állampolgárnak kell lennie.

11. Csak felföldi munkásokat alkalmazhat a társaság.

14. Az első évek munkaprogramját a következő tervek képezik:

a) A kitermelés vállalati lehetőségét szakemberek megvizsgálják ásványokra, olajokra való tekintettel.

b) A frigyesfalvai vasgyár lejáró szerződését a társaság átveszi, azt rekonstruálja és gazdasági gépek gyártására alkalmassá teszi.

c) A zánykai gyógyforrás mellett a társaság egy modernül berendezett fürdőt épít.

e) A társaság legfontosabb feladata az erdőgazdaság új aparatuma, melyen a legközelebbi 10 év gazdaságprogramja felépül.

f) A Zsdenyován lévő köriserdő kitermelésére ott fűrész felállítására külön biztosítatik.

g) Az északi s a távolabbi erdőrészek fájának leszállítására a társaság egy 76 cm.-es keskenyvágányú vasutat épített. Ennek menetirányára két terv van.

h) A sík területen (Munkács, Beregszász, Bályu) két nagy fűrész állít fel a társaság.

i) A társaság kötelezi magát, hogy nagy gondot fordít az elhanyagolt erdőkultúrára, felméreti az erdőket és megállapítja a vett erdők tényleges állagát.

15. A társaság 5 éven belül köteles elkészíteni és a földhivatalhoz betérjeszteni definitív gazdasági tervét, melynek következő lényeges pontokat kell tartalmaznia:

a) Az erdőgazdaság terve az egész nagy birtokra.

b) A szándékolt utak terve és építése. Ebben az ország-utak, vasutak, valamint az oldalrészek tervének, építésének javaslata.

c) Fűrészek és iparvállalatok létesítésének terve.

16. A definitív tervben feltüntetendők a határidők, melyeken belül a beruházások pontosan végrehajthatnak. Ha valamely beruházási terv megvalósíthatatlan lenne, a társaság későbbi munkatervében ahelyett egy újabb investálást köteles felvenni olyképen, hogy annak jellege és értéke hasonló az eredeti megszabotthoz.

17. Minden esetben legkésőbb októberig a főmunkaterv keretén belül összeállítja és beterjeszti a társaság a következő év munkaprogramját.

18. Az évi munkatervhez szintén a földhivatal jóváhagyása szükséges.

19. Minden építkezéshez a társaság köteles honi anyagot használni.

20. Az erdőnyersanyagok csehszlovák vállalatokban dolgoztatandók fel. A nem magas értékű fafajták feldolgozatlanul szállíthatók ki.

21. A nyersanyagok és termények eladásánál a társaság elsősorban a hazai konzumot köteles kielégíteni.

22. Ha a társaság szénbányászatra kap jogot birtoka területén, a csehszlovák törvények értelmében köteles a bányarészvények egyharmadát biztosítani az államnak.

23. A társaság tudomásul veszi, hogy a naftatermelés állami befolyás alatt történik.

25. A társaság köteles alávetni magát az elektrifikációnak és azt felállítani.

26. *A társaság köteles Schönborn összes hátralékos adóit és illetékeit kifizetni.*

27. A társaság a bérleti viszonyokat csak a földhivatal beleegyezésével változtathatja meg.

28. A társaság átveszi a birtok mostani alkalmazottait és tisztviselőit.

30. A társaság létesítésétől számított két évre részvényeinek 20 százalékát névértékben felajánlja az államnak. A társaság azonban megkívánhatja azt, hogy az állam a részvényeit

megtartja és eladatásának esetén felajánlja azokat a társaságnak.

31. Az egész ingatlan „*elvett*” marad, de a földhivatal biztosítja, hogy 1967. évig nem teszi meg sem az előjegyzést, sem a felmondást.

32. Az esetben, ha a társaság felszámolna, vagy ha a feltételek valamelyikét durván megsérti, a megállapodási kötelezettségeit nem tartja meg, megszűnik a földhivatal kötelezettsége és a földhivatal a földreformtörvény alapján a most vásároltakat jogosított átvenni. Ez esetben a társaság által eszközölt befektetések csaknem amortizációs kvótában lesznek viszatérítve.

33. A Szernye-mocsásra vonatkozóan a földhivatal kérheti, hogy a meliorációtól számítva 20 év után, de nem 10 év előtt a társaság a földhivatal által megjelölt személyeknek a mocsár felét a földhivatal által megállapított árban eladja, a másik félrész a melioráció után 1967-ig a társaság tulajdonában marad.

*

Schönborn gróf folyó év elején elhagyta uradalmának főépületét, a történelmi nevezetességű régi *Rákóczi*-kastélyt, amelybe már be is hurcolkoddak a társaság hivatalnokai. Közöttük van dr. *Schwartz*, a prágai Zsivno-bank központi ügyésze, aki lapszerkesztője előtt úgy nyilatkozott, hogy a társaság célja az erdőgazdaság kultúráját olyan magasra fokozni, amennyire lehet. A ránk nézve nagy emlékü várkastélyt nem bontják le, csak átalakítják.

*

Eddig szól a lap közleménye, amihez azt hiszem, nem kell sok kommentárt fűznöm. A következőket azonban mégis szükségesnek találom megjegyezni:

Ha ez a birtokeladás, vagy nem is tudom helyesen megnevezni, miféle ügylet Afrikában vagy Kochinkínában, valami francia gyarmaton történt volna, nem csodálkoznám rajta, mert hiszen azok meghódított gyarmatok. De mégis kétségbe kell vonnom, hogy egy szudáni néger, vagy kongói zulukaffer törzsfőnökkel, vagy indiai maharadzsával olyan kegyetlenül

bántak volna el, mint amilyen kíméletlenül megfosztották a nemeslelkű, jobb sorsra érdemes gróf *Schönborn* Károlyt, a családjának 200 év óta tulajdonában állott rengeteg dominiumától, akinek egyedüli vétke öelöttük az lehetett, hogy magyar jószágkormányzót, jószágigazgatót, erdő- és gazdatisztekét és hivatalnokokat alkalmazott uradalmában.

Maga a szerződés pedig iskolapéldája az őáltaluk agyonmagasztalt cseh bürokrácia elmetermékeinek. De egyúttal fényes bizonyítékot szolgáltat arra, hogyan gazdálkodhatott a megszállás, illetve az uradalom elvétele, 1920. óta a cseh adminisztráció, hogy egy 134.000 ha. kiterjedésű uradalom, ahol a kitünő minőségű szántóföldeken, réteken, havasi legelőkön és erdőkön kívül még jól jövedelmező vasgyár, sörgyár, ásványvizek, fürdők stb vannak, jelentékeny adó- és illetékhátralékkal legyenek megterhelve. Bizony, ez a gazdálkodás nem válik dicsőségére annak a cseh hivatalnok-hadnak, amelyik megszállotta azt a nagy uradalmat!

Ránk, szegény megcsonkított Magyarország lakosaira ellenben nagy veszedelmet hozhat ez a birtokeladás, ami klaszszikus példája a gyarmati politikának.

Bár a szerződési feltételek között szószerint nincsen kifejezve, de azokból megállapíthatjuk, hogy 1967. évig, tehát 40 év alatt fogják a 105.000 ha. = 212.490 kat. hold kiterjedésű erdőbirtok faállományát kihasználni. Évenként tehát legalább is 4000 kat. hold erdőt kell letarolnia a társaságnak, ha levonjuk a szolyvavölgyi társaságnak e század elején, a Bantlin-gyárnak pedig pár év előtt tarolás végett eladott erdőbirtokrészleteket. Képzeljük el, mit jelent ez ránk nézve, szegény Magyarország alföldi részén lakókra. Hogyan fog lezúdulni ránk az a rengeteg víztömeg, amit eddig azok az ős erdőségek lezúdulásukban visszatartottak.

Alig van hozzá reményünk, hogy a Bodrog, a Tisza medre képes lesz medrébe fogadni és levezetni régi Magyarországnak egyik legcspadékdúsabb vidékén hó és eső alakjában lehulló rengeteg nagy vízmennyiséget.

És azt sem tudom elhinni, hogy a letarolt hegyoldalon az erdő felújítása nyomon kövesse az erdőpusztítást, amikor a szerződési feltételek is nagy mértékben elhanyagolt erdő-

sítéseket emlegetnek. Hiszen csaknem tíz év alatt módjukban állott a hiányzó erdősítéseket pótolni. Egy olyan ólomlábakon mozgó cseh adminisztrációtól, amelyik majdnem 10 évig töprenkedett azon, hogy mit is csináljon a jogos tulajdonostól egyszerűen „elvett” nagy dominiummal, valami nagy gyorsaságot és szakszerű lelkiismeretes munkásságot egyáltalában nem várhatunk.

Elpusztulnak a Latorca-menti világhírű szép tölgyesek, helyükön a dicső cseh légionáriusok fognak letelepedni. Eltűnnek a beregi Kárpátok hegyoldalairól a gyönyörű szép ős bükkösök, a kapitalis szarvasok és medvék otthona. És nagyon kétséges, hogy tudnak-e az elpusztítottak helyén az elkopárosodás, a termő talaj lesodortatása előtt csapadékfelfogó és megtartó erdőket telepíteni. Kiírtják a híres zsdenyovai kőriserdőket, ahol a legerősebb, legszebb koronájú, a máramarosi és ungi szarvasokkal vetélkedő szarvasok tanyáztak.

(Eszembe jut, hogy a mult század egyik leghíresebb festőművésze, néhai *Pausinger* Károly erdőtanácsosnak nagybátyja, aki *Rudolf* trónörökösöt görgényi vadászataira is mindig elkísérte, remek műveiben örökítette meg ezeket a zsdevonyai kapitalis szarvasokat.)

Nem lesz a vadállatoknak csendes, nyugodalmas tanyájuk, de ők segíthetnek magukon, elhúzódhatnak békésebb, biztos menedéket nyújtó vidékre. De mi fog velünk történni, szegény megcsonkított magyar hazánk alföldi lakóival? Örökös rettegésben, gyötrő aggodalomban kell élnünk ezer évvel előbb vérrel szerzett és véres küzdelmekkel megtartott lakóhelyünkön egy hirtelen ránkrohanó árvízveszedelem miatt.

Ezeket az óriási veszedelmekkel járó erdőpusztításokat *ők* hangzatos jelszavakkal takargatják be és végzik kíméletlenül. Önáluk a *magasabb, intenzívebb erdőkultúra* csak hamis korcsmacégér; a „*fejlettebb erdőgazdaság*” pedig csillogó mázzal bevont üveggyöngy, amiről csakhamar lekopik a máz, vagy ami gyenge ütésre összetörik és azután a cégér vagy üveggyöngy tört részei alól előtűnik a rideg valóság: *a mindent kizsákmányoló, eddig általunk, magyarok által féltve őrzött és gondozott gazdasági értékeket, könyörtelenül és lelkiismeretlenül elpusztító, jövővel nem törődő, kapzsi, harácsoló gyarmati politika.*

Őnáluk, akárcsak hozzájuk méltó szövetségestársuknál, az oláhoknál, úgylátszik ismeretlen fogalom a tartamosság, mert ők is, mint az oláhok, mindenütt pusztítják az általuk megszállt területen a nemcsak régi jogos tulajdonosoktól egyszerűen „elvettt”, hanem a régi magyar kincstári erdők faállományát, tekintet nélkül arra, vajjon milyen korúak azok s elérték-e a vágásra érett állapotukat.

Nagy megütközéssel értesültem pl. arról, hogy Ungban az ungvári m. kir. főerdőhivatal által pár évtizeddel előbb nagy munkával, sok költséggel és kiváló szakértelemmel telepített, lelkiismeretes gondozással ápolt, még az ott gyakran külföldi szakemberek csodálatát és méltó elismerését megnyert, gyönyörű szép 25—35 éves tölgyfiatalosak nagyobb részét már kikapustították.

Pár év előtt malomellenőri minőségben Szolnokon járván, két fűrésztelepen, ahol őrlőmalom is volt, fájdalmas érzéssel nézegettem a bustyaházai m. kir. erdőhivatal területéből oda szállított 30—50 éves fenyőszálfákat. És felismertem, hogy azok a bruszturái erdőgondnokság bertyánkai és plaiszkai völgyéből kerülnek ki. Még 1917 és 1918 nyarán, mint az erdőhivatal akkori főnöke, a háborús károk fölvétele végett bejártam ezeket a völgyeket is és szaktársaimmal együtt nem győztünk eleget gyönyörködni régi kedves szaktársainknak méltó dícséretet érdemlő munkájuk folytán felserdült szép fiatal fenyvesekben. Találkoztam ott Szolnokon régi máramarosi tulajdonosokkal is, akiktől megtudtam, hogy bizony az új urak, a csehek, a fiatal 30—40 éves fenyveserdőket is tarra vágják.

Sőt azt is megtudtam tőlük, hogy a könnyebb kezelés céljából faüzérkedőknek még tővön is adnak el erdőrészleteket, illetőleg azok faanyagát. Így adták el pl. az alsókalocsai erdőgondnokság Kvaszovec nevű völgyének felső végében részben a véderdőkben szétszórta előfordult ősfenyves csoportokat. Hogy milyen erdőpusztítással és rongálással járhatott annak a fenyőanyagának kitermelése és a Talaborfolyóhoz történt közelítése, arról csak a helyi viszonyokkal teljesen ismerősnek lehet fogalma.

Ezzel a „fejlett, intenzív erdőgazdaság”-gal való összehasonlítás végett főlemlítem, hogy mint fiatal erdőgyakornok,

résztvettem 1888. év elején a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóságának évi tiszti értekezletén, ahol határozatilag kimondtuk, hogy az erdőigazgatóság az évi vágások faanyagának kitermelését és kiszállítását csakis olyan erdei munkásoknak adja ki szakmáymunkába, akik valamennyien maguk is fejszével és fűrészszel dolgoznak a vágásokban és rakodópartokon. Ilyen módon akadályozta meg az erdőigazgatóság, hogy hivatalan, szakavatlan és üzérkedő, az erdőkíméletet nem ismerő egyének a kincstári vágásokba bejussanak és garázdálkodjanak. Ennek aztán meg is lett lassankint az az eredménye, hogy az egész országban nem láttam olyan szépen kitermelt, osztályozott, a tutajozási szak-rakodópartokon hatalmas máglyákban, hosszúság és vastagság szerint lehetőleg elkülönített fenyőfaanyagot, mint Máramarosban. Egyéb körülményeken kívül ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a legmagasabb tőárakat Máramarosban érte el a m. kir. kincstár.

Sajnosan értesültem még arról is, hogy Kőrösmező környékén is nagy mértékben folyik az erdők devasztalása s a „fejlett, intenzív erdőgazdaság” egyik fényes példája gyanánt megemlítették, hogy az apszineci gát környékén évek óta rengeteg fenyőfa van felhalmozva és vár elszállításra vagy elkorhadásra.

Ilyen erdőpusztításnak, valamint a folyószabályozási és partvédő művek elhanyagolásának lehet tulajdonítani a múlt év nyarán Rahó és Kőrösmező között bekövetkezett nagymérvű vasúti rongálásokat, minek következtében a vasúti pályatest egy szakaszát valószínűleg át kell helyezni.

Az árvízveszedelemmel karöltve fog járni még az a fenyegető veszély is, hogy a csehek és oláhok által mértéktelenül folytatott erdőpusztítások, az erdősítések elmulasztása, a letartott erdőrészek korlátlan legeltetése következtében rengeteg nagy mennyiségű hordalék fog a Tisza, Szamos, Kőrösök és Maros folyók medreiben az alföldi folyószakaszokba jutni s azokat iszappal betölteni.

Már 1913. vagy 1914. évben e lapokban rámutattam arra, hogy mekkora nagy veszedelmet rejt az ú. n. magánerdőkben majdnem korlátlanul folytatott nagymérvű fakihasztnálás. A háború, illetve a megszállás óta sajnos ez a veszedelem még inkább

fokozódott, mert most már nemcsak az ú. n. magán, hanem a régi erdőtörvény 17. §-a alá tartozott állami, városi, községi, hitbizományi stb. erdőkben majdnem olyan mértékben végzik az erdőpusztítást, mint a többi erdőkben s emellett a vágások felújítását elhanyagolják. Úgyszólván nincsenek semmi tekintettel az üzemtervekre, sem a magyar törvény rendelkezéseire.

S az a legszomorúbb, hogy ez ellen nekünk, szegény magyaroknak nem áll módunkban semmit sem tenni. Pedig nézetem szerint nagyon helyesen tennők, ha valami úton-módon felhívók erre a nagymérvű erdőpusztításokra a Népszövetség figyelmét. Elvégre talán még sem várhatjuk be ölbetett kézzel és teljes nyugalommal, hogy egy fellépő árvíz már a pár év előtt Vésztfő környékén történteknél még nagyobb károsításokat okozzon. Bár csak őrizne meg ettől bennünket, szegény sokat szenvedett magyarokat a gondviselő, jó Istenünk!!! És vajha minél előbb teljeseznék mindnyájunknak hő óhaja s nyerné vissza magyar hazánk teljes területi integritását, hogy nálunk fiatalabb erdészkartársaink, akik nagyrészt most állás nélkül kénytelenek bolyongani, az idősebbekkel visszatérjenek oda, a Kárpátokba, az erdélyi, a felvidéki, bánáti és a többi tőlünk elszakított országrészekben fekvő erdőkbe és folytassák tovább a mi abbahagyott munkánkat, a magyar erdők gondozását, ápolását és fentartását. És képviseljék s ápolják a magyar nemzeti, állami eszmét úgy, amint elődeik tették. Úgy legyen!

Az erdő poézise

írta: *Földváry Miksa.*

A miskolci Szabad Egyetemen tartott előadás.

Ex abundantia cordis loquitur os.

Ez a latin közmondás legyen igazolásom azért, hogy előadásom tárgyául az erdőt, az erdő szeretetét, az erdő poézisét választottam.

A szerelmes ifjú imádottjáról álmodozik, arra gondol, arról beszél legszívesebben.

Mint az erdő rajongója, a természet imádója megkísérellem szívbeli szerelmem gyönyörűséges tárgyának tündéri képét festeni és leírni az erdő szépségét, az erdő költészetét.

Nem kívánok hatni csillogó szóvirágokkal, választékos nyelvezetű körmondatokkal. A szónoki tehetség meggyőző érveivel és ügyes fordulataival nem tudom a mélyen tisztelt hallgatóságot elkápráztatni, hanem arra kérem: kísérjenek el engem a szabadba és igyekezzenek ott necsak körülnézni, hanem látni is; meglátni az erdő gyönyörűséges szépségeit és akkor élvezni és értékelni fogják az erdőből kiáradó édes hangulatot, az erdőben rejlő bájos költészetet, melyet oly kevés magyar ember ismer.

A természet neves költője, *Vajda János* méltán kesereg a természet szépségeit meg nem értő, az erdő békéjét élvezni nem tudó magyarnak érzéketlenségén és Marienbádból írt levelében azt mondja:

„Minden oda mutat, hogy a magyar népszellemnek kisebb mérvben sajátsága a tárgyilagosság, mint például a latin és szansz fajoknál...

E tárgyilagosság hiánya világosan, vagy inkább sötéten mutatkozik népszellemünknek általán a természeti szépségek iránti szomorúan csekély fogékonyosságában. Népünk, sőt költőink képzelmet is feltűnőleg kevésbé foglalkoztatják a természet nagyszerű és bájos szépségei. Ugyanezen érzéketlenség látható nem csupán a képzelem, de a való világában is. Népünk úgy az alsó, mint a felsőbb műveltségű, nem látszik örömet, lelki gyönyörét lelmi az erdő költői pompájában. Nem igen ültet fát sem gyümölcsnek, sem árnyéknak s legfőleg aludni megy a fa hűvére alá a nyári rekkenőségben, de oda is csak úgy, ha nincs igen távol. Azontúl nem igen jut eszébe s a lombok és lugasok sehol sem ritkábbak, mint pusztáiról nevezetes hazánkban.”

Íróink és tudósaink a magyarnak az erdő iránt mutatott közömbösségét a pusztai eredetből igyekeznek levezetni.

És mivel az erdő jelentőségéről — legalább a multban — főleg az alföldi népet senki ki nem oktatta, az erdő iránti vonzalom sem ébredt fel lelkében és ebből következik, hogy a magyar költészet is alig tárgyalja az erdőt.

Ma már bebizonyítva látjuk, hogy régebben óriási kiterjedésű erdők és ingoványok terültek el a tulajdonképpeni magyarlakta nagy Alföldön és ott, ahol ma az alföldi gulya méla kolompja szól; ahol „a tikkadt szöcskenyájak legelésznek” a kopár szikon, mely a nyári nap hevétől annyira kiszáradt, hogy „egy árva fűszál sincsen rajta”: ott még a török hódoltság idejében is végtelen nádtenger ringott; a vízimadarak millióinak lármás hangja töltötte be a levegőt; rengeteg vad mozgott, hal úszkált és nyárral, fűzzel elegyes tölgyesek állottak. Egészen más képe van ma a korábban buja növényzettel borított, élénk állatvilággal bővelkedő nagy alföldi rónaságnak, melynek egy része most bizony sivár, terméketlen szik.

Ezt helyrehozni, megjavítani nehéz feladat.

De segíteni feltétlenül kell a helyzeten, mert erre nemcsak a megcsontított szomorú állapotunkból folyó fahiány készlet bennünket, hanem az alföldi mezőgazdaság érdeke is megkívánja az alföldi erdőtelepítést és nem csekély fontosságú lesz a nagy magyar Alföldre a megtelepítendő erdő klimatikus, közgazdasági, esztétikai, egészségügyi stb. jelentősége is, melynek remélhető folyománya lesz a magyar embernek az erdő iránt való melegebb érdeklődése és ennek kapcsán az erdő megkedvelése.

Meg kell itt jegyeznem, hogy nem a fahiányból folyó kényszerűség terelte rá a figyelmet a nagy magyar Alföldnek erdővel való megtelepítésére.

Már régen meg kellett volna ennek történnie, az imént futólag érintett és tárgyam keretébe nem foglalható mező- és közgazdasági, éghajlati, szépészeti és egészségügyi szempontból.

És az Alföld fásítása nem azt jelenti, hogy immár lemondunk az erőszakkal testünkről letépett, azokról a 86 százalékot kitevő erdőségeinkről, melyeket mi telepítettünk, gondoztunk, ápoltunk és óvtunk, melyekhez szívünk minden szála

fűz, melyekben éltünk, reméltünk, melyeket lelkünk minden erejével szerettünk és melyekben oly kimondhatatlanul boldogok voltunk.

Nagyon kevés a megmaradt 14 százaléknyi erdőnk. Bizony, nagyon kevés.

Mégis elég arra, hogy az erdőt megbecsüljük, megszeressük, meglássuk benne az igazi szépséget és élvezzük annak hangulatos poézisét.

Ott van Dunántúl a Bakony, Vértes, Pilis és Mecsek; fent a Börzsönyi hegység; közelünkben a Mátra és nekünk miskolciaknak a vadregényes Bükk értékes faállományaival, madárdalós ligeteivel, titokzatos töbreivel, szomjas víznyelőivel, játszói bűvő patakjaival, hepe-hupás mezőivel és a kedves tengerszemű Tajjal.

Minél műveltebb valaki, annál inkább törekszik a természet életének megismerésére, annál mélyebben igyekszik behatolni a természet titkaiba. Ezzel szemben, aki csak anyagi haszon után járja az erdőt és csak köbtartalma szerint becsüli a fát; aki nem tud figyelni, nem tud hallgatni, nem tud látni: az gyönyörűséget nem fog találni az erdőben való barangolásában, az fel sem fogja, meg sem hallja az erdő beszédét, azt hidegen hagyja az éneklő madár szerelmi dala, a szálló bogár álmos zümmögése, a libegő lepke ügyes játéka s a titokzatos erdő minden bűvös varázsa; az nem látja a fától az erdőt.

Miben áll tehát az erdő szépsége, mi az erdő poézise? Mikor legszebb az erdő?

A válasz rövid: mindig szép, minden évszak felruhazza az erdőt a maga sajátos szépségeivel és pedig nemcsak nappal, hanem éjjel is szép az erdő.

És mit lehet látni éjszaka az erdőn?

A megfigyelés, a tanulmányozás, a meglátás és megértés csak úgy lehetséges és akkor igazán eredményes, ha magunkban, egyedül járjuk az erdőt.

A zord vadonban egyedül járni!

Ki merné azt megtenni?

Ami a félelmet illeti, ez nevelés dolga. És különben is,

milyen bántódásunk lehetne ebben a békés, csendes, ideális világban!

Így egyedül figyelve, kutatva csakhamar igen sok érdekes jelenségre fogunk bukkanni.

Jóllehet, mi emberek éjjel nem jól látunk s így nem tudjuk a látás érzékszervével az erdő éjjeli életének misztikus rejtelmait tisztán felfogni, mégis kár volna egy ilyen érdekes kirándulást elmulasztani, mert valami csudásan igéző varázsa van ennek az éjszakai kutatásnak.

Alig hogy alkonyodni kezd, kivonul biztos rejtekhelyéről, a fiatalos sűrűjéből a szarvas, őz, nyúl és az erdei réteken, tisztásokon, füves vágásterületekben legelész, vagy az erdővel szomszédos mezőgazdasági földek terményeit dézsmálja. A szántókon végig egerekre vadászik a róka koma és ha fehér húrra fáj a foga, a faluvégi ketrecből elcsen egy tyúkot.

Késő éjjel éles kiáltás hangzik végig a hajláson: a bagoly sír. Éjjeli lepkék röpdösnek fáról-fára és a sötét bokrok alján a szentjánosbogárka fényes lámpája csillog.

Fent a hegyvidéken, kora tavasszal a hajnali pirkadás előtt már úton van a vadász: piciny lámpásának sejtelmes fénye hirtelen eltűnik az orom irányában, hol egy viharverte fenyő száraz ágán a tarkamezű fajdkakas dörög szerelmesen.

Kevés olyan meglepő életjelenséget látunk az erdő világában, mely annyira megkapó, melyben annyi kellemes hangulat, annyi poétikus báj volna, mint a fajdkakas szerelmi ömlengése, mely annyira izgató volna, mint a nagy kakas megközelítése, belopása. Az éjszakai barangolás, a tavaszi illat, a titokzatos hangok, a megfeszített figyelés, az éj sötétsége; azután az elejtés feletti öröm, a hasadó hajnal, az ébredő erdő, a fészlő tavasz: mindezek oly mély hatást gyakorolnak a lélekre, hogy egy ilyen kirándulás felejthetetlen marad.

Az erdő éjszakai hangulatánál kedvesebb, zsongítóbb, megnyugtatóbb alig van valami a világon!

Ilyenkor élvezzük igazán az erdő jótékony békéjét, meglessük féltve őrzött titkait és aztán vele örvendezünk derűs ébredésekor.

Halk sóhajtás hallatszik az öreg tölgy sötét koronájában; a bokor alján enyhe szellő bujkál, melynek csókjára ébred a

vad és madár. A buksifejú, piszeorrú őzapó, az erdő csintalan kislánya álmosan megrebbenti szárnyát és ügyeskedve himbálódzik az ingó gallyon.

Még homály ül a fák között, de a tisztás orom már tündöklő bíborfényben úszik. Az ezüstfehér pára finom fátyola mind mélyebbre száll a völgy ölébe és hanyatt-homlok gomolyogva igyekszik a felbukkanó nap tüzes ölelése elől a föld színén elterülve harmatcseppé alakulni.

Erre:

Nagy örömében megindul az erdő,
Sürgő-forgó készülődés, zszibongás.
Az élet, mintha egy végigfutó,
Hatalmas hullámot vetne...
Rá még egy pillanatnyi csend,
Aztán —
Hozsannába tör ki minden madárajk!
(Havas István)

Amint sokan az erdő éjszakai életéről édeskeveset tudnak és annak poéziséről fogalmuk sincsen, úgy a téli erdő pazar szépségeiről is alig hallottak valamit és általában kihaltnak, zordnak, barátságtalannak gondolják az erdőt télvíz idején. Még ha nem is borítja fehér hólepel a vidéket és ősz szakállként nem is csüng a vékony gallyról a kristályos zuzmara, akkor is felséges az erdő, mert előkelő nyugalmaival hat.

Mikor pedig fehér a mező, a rét, az erdő s a verőfényben tündöklő havas csúcsok hivogatólag tekintenek le ránk, akkor felcsatoljuk a sítalpakat és a legkeményebb hidegben, méteres hóban felkapaszkodunk az erdős hegyek csúcsára, a szűzies hó fehér birodalmába, hol nemcsak a ragyogó verőfény, a friss levegő, hanem az egészség, az öröm, a boldogság is lakozik. A káprázatos fehérségben látszólag nem mozdul semmi; oly mély a csend, hogy szívünk dobbanását véljük hallani. Néma bandukolásunk közben megrezzenve hőkölnünk vissza, valami nagy zajra: egy diónyi hó csúszott le a meghajolt gallyról; ez az egész.

A gerincre érve, fakopácsolás hangja üti meg fülünket, savanyú csersavillatot érzünk: a hegyoldalon vágják az erdőt.

Az egyetlen fájó pillanat, mikor nagy időket látott, tisztos óriásokat, vagy talán a maga nevelte csemetékből nagyra-

nőtt fákat kell az erdésznek a fakereskedelem prédájául átengedni. Az erdőmunkások életében, amint fűrészselnek, kopácsolnak, a ledöntött törzsek közelítésénél riogatnak, a pattogó tűz parázsánál szalonnát pirítanak, a maguk ácsolta kunyhóban mélabúsan dalolgatnak: van ugyan sok hangulat, sok érdekesség, de kevés poézis.

Nem is időzöm tovább itt, hanem a túlsó völgyben puszkázó vadászokhoz csatlakozom.

Hej, micsoda zene-bona!

A gerincélen végig kegyetlenül sivít a dermesztő északi szél és maga előtt űzi, kíméletlenül kergeti a vörösbarna, fonnyadt faleveleket; majd felkap néhány marék havat és pajkosan a szemembe vágja, amikor kidugom fejemet az élen, azután rohan tovább eszeveszetten, mint a vásott utcagyerek. Megkönnyebbülve lélegzettem fel, abban a hitben, hogy megszabadultam tőle és bátrabban haladhatok s már itt van újból, a völgy felől tör előre, a bükkök koronáin száguld végig és a túlsó oldal élénk életének egy-egy elmosódott hangjával akar megbékíteni engem.

Örvendve hallom a vadászkutyák vidám csaholását; vígan hajtanak árkon-bokron át, fel a kopasz oromra, le a hajlaton, be a tuskés sűrűbe és a jeges patak útvesztőin végig.

Közel vagyok már a vadászvonalhoz.

Most egy dörrenés, utána csörtetés, az alattam lévő sűrűségben mérgesen fúj és nyomban a gerincél horpadásán sebesülve menekül a vadkan.

A kutyák meg utána.

Kettő a füle felé igyekszik. Az egyik bátran odakap, de jaj: kalimpálva repül a bokorba, hol keservesen vonít. A másik vakmerően farkaszemet néz a felbőszült kannal. E pillanatnyi nyugalom a vadkan veszte, mert a riadtan visszahúzódtott kutyák elől szabadon álló agyarast eléri a vadász golyója.

Megszólal a kürt.

Vége a hajtásnak.

A szél elült. Mély csend borul az erdőre. Vastag pelyhekben hull a hó.

A vadásztársaság elvonult; a zaj megszűnt, mintha minden élet kihalt volna az erdőn.

Ez a dermedés, a halál, — mondja a felületes szemlélő.

Hát a néma erdőben tényleg nem volna élet; a csendes erdőben nem volna hangulat; a téli erdőben nem volna poézis?

Az erdei tisztásra kilép egy szürkeköntösű őz, kecses fejét körülhordozza, finomszaglászú orrával szimatol, mozdulatlanul áll és figyel. Majd hirtelen visszaugrik a sűrűbe. Mi az? A vörösbundás csalavér ijesztett rá. Vigyorogva sompolyog tova a ravasz koma a szálerdő felé, hol egy vén tölgy ripacsos gyökérfője körül motoszkáló egérre vadászik. Harkály kopácsol a csúcsháradt tölgy egyik elhalt ágán és az erdő szélén cinke, csíz, őszapó és királyka hancurázik és csipogva keresgél a búsan gubbasztó borókabokor és szederinda sűrűjében sovány elesése után.

Ilyenkor bizony, nincs terített asztal az erdőn. Ezért aztán bekukkant a madársereg néha-néha az erdészlak udvarára is:

S megszólal a cinke, csíz:
Nincsen kenyér, nincsen víz!

Jó emberek adjatok
Egy-egy morzsát, egy magot.

Ha megérjük a tavaszt,
Visszaadjuk dalban azt!

(*Feleki Sándor*)

Természetesen, itt lenn a városban, a fojtó ködben, a kor-mos levegőg alatt a tél vidám életéből, a havas világ tiszta derűjéből, a csendes erdő megnyugtató békéjéből kevesen tudnak valamit, sőt a télnek csak a hátrányait látják, szidják a rossz időt, a lucskos utcát, a füstös levegőt és várva-várják a tavaszt!

Pedig a tavasz is egészen más az erdőn!

Nem szabad tehát sajnálni a fáradságot és el kell menni az erdőbe, azt tanulmányozni, életjelenségeit megfigyelni, érdekességeit meglesni és akkor mind többen fogják élvezni azt a gyönyörűséget, melyben az erdésznek és vadásznak van része. Mert bizony, igaza van *Lakatos* Károlynak, mikor azt mondja:

„Csak a vadász, aki érti az „erdő beszédét”, képes méltányolni a tavaszi est csillagfényes, madárdalozó költészetét,

csak az érti meg azt a mélységes poézist, ami ebben rejtezik!

Rajta függ a lelkével, egész valójával. Minden hang, nesz egy-egy gyönyörű rím az ő fülében, kivált az, mellyel az idegen vidékek nemes szárnyas vándora köszönti őt:

krokro . . .

Ez az igazi! Légy üdvözölve okuli!"

Az Isten szabad ege alatt járva, mindnyájan tapasztalhattuk, hogy amikor a jó öreg télapó búcsúzni készül, mikor a levegőben különös, bizsergő illatokat érzünk, mikor alkonyatkor vándormadarak húznak észak felé: akkor a féltékeny télapó egyszerre csak dühösen toporzékolni kezd s birokra kel az ifjú jövevényvel, a virágkoszorúzta tavasszal. A bőszi viadaltól megremeg a föld, nyög az erdő, sír az ég és aztán hirtelen csend: a télapó legyőzve, megszegyenülten eltűnt és trillázva, vidáman, frissen, tele életerővel bevonul a diadalmas tavasz!

Az aranytól csillogó palotában tanyázó Tápió, az erdők szelleme, a jótékony tündérleányok kíséretében kilép az aranykapun, mire kilombosodik az erdő, kivirul a talaj, virágok illatárja tölti be a levegőt és szerelmes madárdaltól hangos a csalit.

Gyakran halljuk mondani, hogy ősszel fonnyad, hervad és aztán elpusztul a tenyészet, meghal az erdő. Mily helytelen beszéd! Igaza van a költőnek, mikor így kiált fel:

Nincs enyészet, nincs halott!
Csak változás s új, más élet.
Mi itt részeire széled,
Új egésszé lesz amott.

A tavaszi erdő a madárdaltól hangos, a nyári erdőn ellenben a békés nyugalom ömlik el. Az erdő nyári képéről kár is szólnom, még ezt ismerik a legtöbben, hisz a nyár a kirándulások évszaka, a hivatás teljesítéséből eredő fáradalmak kipihenésének ideje, mikor a legtöbb alkalom nyílik az erdőben való barangolásra, az erdő szépségeinek megismerésére és élvezésére.

Ilyen nyári kirándulások alkalmával azonban sokan megfedkedznek arról, hogy szent helyen járnak, hogy ünnepet, hangulatot rontaniok nem illik és nem tartják be a cserkészek

tízparancsolatában is említett rendelkezéseket az erdőben való tüzelésről, a tűz eloltásáról, a források tisztántartásáról, a túláradó jókedv mérsékeléséről, a lárma és füttyülés mellőzéséről, állatok és növények kíméléséről.

El kell kerülni még a gyalogösvényen átfutó bogarat is, mert az szintén ragaszkodik az élethez.

Akinek megértő lelke van és nemesen érezni tud, az még egy virágot sem szakít le, arra gondolva: hadd élvezze annak szépségét az utána jövő is, aki szintén keresi a szépet.

Bizonyára láttak már a város szélén fonnyadt, száraz virágokat garmadában heverni! Egész napon át gyűjtötte, hordozta a kiránduló és a végén, mint felesleges terhet az útszéli árokba dobta.

Zsíros papiros, üres konzervdobozok, törött üvegek, tojás-héj éktelenítik az erdőt és éppenséggel nem alkalmas arra, hogy a későbbi látogatókban kellemes, poétikus érzéseket ébresszenek és ők is élvezhessék az erdő szépségét, nyári békéjét, csendes álmodozását, melyet a költő oly híven fest:

Ég a nap az erdő fölött,
De hűvös van a csalitban;
Ül a szellő, a madárnak
Lélegzete is alig van.

Rózsabimbó feje hajladoz,
Meleg sugár édes álmot hoz;
Pihen a pillangó a fűben,
Csak az illat jár az erdőben.

(Vajda János)

Érezzük a nyári fényt, az álmos nyugalmat, a kellemes illatot.

Az illat ad a nyárnak különleges sajátosságot és a nyári illat mineműsége alig határozható meg.

„Sok száz meg száz élő és élettelen teremtmény szolgál-tatja hozzá tributumát, úgyhogy nagy zavarba jönnénk, ha számot kellene adnunk arról, hogy mi mindenféle egyesült benne. Nemcsak az a tömérdek sok virágfaj, mely a tavasz és nyár díszét teremti, hanem a levelek, fák, gombák, a tüleve-lűek mindenféle gyantái, még a korhadó farészek, sőt maga a talaj is folyton-folyvást illatpárákat lehel ki, melyeket a mi durva szaglószer-vünk jobbára csak mint egésznet bír felfogni.”

Talán a nyári erdő nyujtotta nyugalom fejezi ki legjobban az erdő igazi költészetét.

De ez a nyugalom már magában rejti az elmúlás, az átalakulás gondolatát is.

Közeledik az ősz.

Az erdő őszi színpompájában a legtöbb ember örömét találja. Költő és festő ezt örökíti meg legszívesebben:

Ilyenkor nekem, de szép is az erdő!
Istent látom benne . . .
Álmok közt járva, nincs lelkeken felhő.
Bár sohase lenne!

(Móra László)

A vadászember is legjobban szereti az ősz. Ez hozza meg neki a legtöbb és legkedvesebb vadászgyönyörűséget.

De lelketlen öldöklés és üres puffogtatás az a vadászat, melynek célja a rekord, a nagy szám. Sivárlelkű az a vadász, kit a szeptemberi, ezer színben ragyogó lombos erdő pazar pompája hidegen hagy, ki egy-egy lesen, vagy cserkészeten az előtte elterülő tarka színekben gazdag erdőség változatos képében gyönyörűségét nem találja.

A festőnek is hálás tere a lombos, erdőkoszorúzza hegyes-völgyes őszi tájék, mikor a tündöklő fényözönben, mint ezüstszálú tündérhaj úszik a hosszúszálú ökörnyál a kék levegőgömbben és tarkalevelű, szürketörzsű bükkszalak hosszú árnyéka borul a lila kikiriccsel, hímes sárgába játszó zöld erdei rétre.

Az erdő testébe mélyen benyuló rét szélén még haragos zöldék a patakot szegélyező égerfák. Feljebb a hajlaton tarkabarka összevisszaságban keverednek a színek, melyeknél riktóbbakat a modern festő sem örökíthet meg a vásznán. A tölgy rozsdabarna, a juhar citromsárga, odább a bükk szalmasárga, lent a vadcserezsnye kárminpiros, az orom szikláik között a hárs zsemlyeszínű, a vízmosásos sávon végig az akác élénkzöld színeivel pompázik; a hegy északi oldalát pedig a fenyves sötét köntöse takarja.

Lenyüggő az a kép, mikor az őszi erdő pazar bíborban hivalkodik, mikor selymesfehér fátyol övezi verőfényben csillogó homlokát és a susogó, hulló falevél mélabúsan elmulásról regél.

Azután megint rövidülnek a napok, kopottá lesz a fák színes köntöse, csendesül az erdő.

Fogy már a nap melege,
Kertemben a cinege,
Csípős szél fuj a mezőn,
Farkas kullog az erdőn.

(*Régi klasszikus*)

Így folytatódik az örök körforgás.

Miután az erdőről egyet-mást elmondtam, célirányosnak és kívánatosnak vélem, hogy az erdőt alkotó fákról, fafajokról is szóljak.

Rövid leszek és nem fogom önöket növénytani leírásokkal untatni. Hová is vezetne ez, hisz a leggyakoribb, egyetlenegy génusz, a tölgy 200 fajjal ismeretes.

Néhány vonással csupán a fák esztétikáját fogom vázolni.

Leggyakoribb és legismertebb nálunk a tölgy. A történelmi Magyarországon mintegy négy és félmillió kataszteri hold területen volt tölgyerdők. Bizony, tekintélyes terület! S mégsem volt elegendő arra, hogy a magyar ember megismerje, legalább ezt bizonyítja *Hanusz István* következő adomája: „Arany János a Margitszigeten írta „Tölgyek alatt” című versét. Rajtakapta József kir. herceg és így szólt: Nem jó botanikus. Amely fák alatt ír, azok hársak, odább foglaljon helyet, vagy tíz lépésre vannak innen a tölgyek.”

A tölgyfa már az ókorban is nagy becsben volt. A dodonai jóshelyen állott szent tölgyfa leveleinek rezgése, susogása, himbálása adta tudtul a kíváncsi érdeklődőknek Zeus akaratát. Mint az erő és hatalom jelképe Zeusnak volt szentelve.

A zalavármegyei Kámaházán még nemrégén mutogatták a göcseji gyerekek azt a tiszteskorú tölgyfát, mely alatt Attila, az „Isten ostora” jóízűen aludott.

Meghatóan kedves a székelyek regéje Krisztus keresztfájáról. Mikor ugyanis a katonák egy tölgyfát le akartak vágni keresztfának, az annyira megkeményedett, hogy visszapattant róla a fejsze. Sok keresés és kísérlet után, végre sikerület egy nyárfát levágniok. Azóta aztán állandóan reszket a nyárfá minden levele.

A nyárfalevél reszketése gyakran foglalkoztatta a nép képzeletét és sok legenda és rege született belőle. Ilyen legendát adnak szájról szájra a dunamenti községekben Krisztus életéből. Mikor az Üdvözítő egy ízben pihenni akart a rezgőnyárfa tövében, az önző és aggódó fa az ellen tiltakozott; eközben ellenségei rátalálva, elfogták Krisztust. Ezért azt a büntetést szabta rá az Úr, hogy télen-nyáron szüntelenül dideregjen és reszkessen.

Általában a gyengeség, puhaság benyomását kelti külsejében ez a fa is lényegében is az: az emberi arckifejezés, a szem játékanak analógiájára mondhatnók itt is: a szem, az arc, a külső a lélek tükre.

A nyárfával szembeállítva némelyek, így *Vischer* esztétikus a szomszédos erdőségeinkben is egyik legelterjedtebb fát, a bükköt, ridegnek, merevnek, kimértnek mondják.

A magunk részéről nem osztjuk a bükkfáról mondott, ezt a kemény beszédet. Ha van is külsejében bizonyos merevség, de ezt kedvesen enyhíti a síma, világos kéreg és az élénk-színű, derűs lombkorona, mely tavasztól ősziig háromszínváltozattal gyönyörködtet bennünket.

A korábban az erdészek által némileg elhanyagolt, sőt háttérbe szorított bükkfa hengerestörzsű, inkább karcsú, késő vénségéig is simakérgű fa, számottevő repedések és cserepek nélkül.

Mint a becsületesen, józanul élő, tisztalelkű férfiú, a bükkfa szintén megőrzi frissességét, üdeségét, simaságát agykoráig is. Ha folytatom a sántikáló hasonlatot, akkor a jellemes, önállóan gondolkodó, akaraterős, független ember képe van szemem előtt, kihez hasonlóan a bükk is rendben tartja otthonát, amely gyomoktól, gaztól mindig tiszta; keményen csak felfelé törekszik; életfeltételeinek biztosításáról maga gondoskodik; nem szorul más fafajok segítségére és akkor érzi magát legjobban, ha gyermekei, csemétéi minél nagyobb számban állandóan ott vannak körülötte, a jó szülő védőszárnyai alatt.

A fiatal fácskák eleinte több éven át igen lassan fejlődnek. Az anyafa csudás gondossággal és babuskáló szeretettel

eltelve, a maga testével védi az apró csemetéket mindenféle elemi csapás ellen, karjait védőleg terjeszti fejük fölé és a széltől is óvja féltett kincseit.

Még zsenge és tehetetlen a kis csöppség. Szükséges tehát, hogy erős gyökeret verjen és erőre kapjon az anyafa védelme alatt.

Ha emberi beavatkozás, vagy elemi csapás folytán hirtelen szabad állásba jut, akkor ruhácskáját szemérmesen igazgatja, a nap heve és a szél járása ellen törzsecskéje védelmére egész tövéig oldalágacsákat hajt, ami természetesen hosszúsági növekedésnek rovására megy.

Zárt állásban idők folyamán az oldalhajtásokat leveti, gömbszelvény alakjára kifejleszti koronáját, a sűrű állás folytán a szomszédos fák koronájával összeölelkezik és egymást gyámolítva, egymáshoz símulva, a sok törzs oly dúslombozatú mennyezetet alkot, mely a síma, egyenes, szürke, gyöngyházfényű oszlopokon nyugodva valósággal a természet örökszép templomának képzetét kelti az áhítatos szemlélőben.

A magyar nép regevilágában, dalaiban elég sűrűn szerepel a juharfa vagy jávorfa:

Voltam én a király lánya.
És most vagyok jávorfácska,
Jávorfából furulyácska.

A furulyát abból a hajtásból metszette a pásztorfiu, mely hajtás a testvérei által féltékenységből megölt és vén jávorfa alá temetett harmadik királykisasszony testéből sarjadt.

Még ennél is kedvesebb a hárs és általánosan ismert, a kuruc fejedelem száz híres hársfája Zborón, melyek árnyékában leveleit keltezte:

Datum Zboroviae, sub centum tiliis.

Mily hangulatot keltő, fenséges és szép látvány egy közterén, ősi kút mellett álló hatalmas hársfa, melybe áhítatot ébresztő szentkép van helyezve és mely körül padok állanak a testi pihenést és lelki megnyugvást kereső ember számára! Sajnos, keveset látni nálunk ilyet!

Parkokban festői képet mutat a nyirfacsoport. Olyan a nyir, mint egy karesú, szép leány, szűzies, tiszta menyasszonyi fátyolában. A sátoroscigányok vándorlásának romantikus idejéből emlékezem, hogy a nyirfagally a füstösöket az úton-útfélen arra figyelmeztette: vigyázat, baj van, csendőr a közelben!

A „magyar fa” elnevezésének dicsőségéért három fa versenyez: a szil-, az akác- és a diófa.

Abból a körülményből, hogy hazánk számos lakóhelye a szilről kapta nevét (Szilágy, Szilas, Szilvagy stb.) arra lehet következtetni, hogy a régi magyarok kedvelték a szilfát, melyet szívesen használtak különböző szerszámaik és eszközeik készítésére.

Ipolyi szerint a szilfánál is kedveltebb a kaukázusi eredetű diófa, melyről sok népdal és közmondás szól és melyet a mi szomszédos Diósgyőrünk is visel a nevében. Mint erdei fa újabban magára vonta a tenyésztők figyelmét, kik sűrű beárnyékolását, bőséges lombhullását, kitünő fáját és jó gyümölcsét kellően értékelve, ma már szívesen alkalmazzák keverékfának az erdőben, hol kevésbé is van kitéve fagykárosításoknak.

Mégis a három fa közül, főként a magyar Alföldön legelterjedtebb és legkedveltebb fa az akác, melyet *Herman Ottó* nevezett magyar fának, annak ellenére, hogy itt nem őshonos és csak a XVII. században került hozzánk.

Esztétikai szempontból nagyon kedves látvány a virágdíszben pompázó akác, melynek kiváló fontossága van az Alföld futóhomokos területeinek, valamint a dombos vidék vízmosásainak megkötésénél.

A Hajdúság régi költője, *Földi János* annyira szerette az akácot, hogy sírja fölé fejfának akácot kívánt.

Fenyőfélék!

Amikor ezekre gondolok, lelkemre ráfekszik a bús, borongós hangulat.

Ami mi ott a perifériában gonddal neveltünk és ápol-tunk, szeretettel dédelgettünk és gondoztunk, az ma prédája a nyers erőszaknak.

Szüntelenül odagondol és visszavágyik az erdész az ő susogó, örökzöld fenyveséhez, a csobogó, beszédes erdei patakhoz, a büszke, felséges hegyi világhoz, a titokzatos, poétikus rengeteghez.

Eötvös József szerint „közelebb áll az Istenhez, ki a természettel, mint ki emberekkel jó mindennap érintkezésbe”.

Ez az érintkezés megtanít hinni és a természet rajongója, az erdő szerelmese hisz. Bízik a Gondviselésben! Hisz egy isteni örök igazságban!

A magyar erdész meg van győződve arról, hogy ismét visszatér az erdőkoszorúza Kárpátokra!

Nemes törekvésében segítőtársa lesz mindenki, aki szereti hazáját, a természetet, az erdőt.

Elsősorban számít az új magyar nemzedékre, a derék cserkészekre, kiknek támogatásával a természetbarátok és erdőimádók táborába gyűjti az egész magyarságot és elvezeti az ismert utakon a közös cél felé.

Németországban már korábban elhangzott a jelszó:

Vissza a becsületes, munkás, vallásos és hazafias élethez; vissza a természethez, az erdőhöz!

Legyen az erdő megbecsülése, a természet szeretete közkinccsé.

Az erdőnek mindenki részére egy asylyumnak kell lennie, hová az ember a hétköznapi élet nehéz fáradalmi után pihenni tér, hol enyhülést talál a sors csapásaitól lesujtva, hol felüdül, megújhódik és friss életerőt merít.

Legyen az erdő forrása az erőnek és egészségnek, a tiszta, természetes élet mocsoktalan gyönyörűségeinek, melyek költői hangulatba ringatnak bennünket, melyek megnemesítik a lelket és melyek — legalább az új nemzedéket — ideális gondolkozással, szűzies érzéssel, bátorsággal, hősiességgel, önfeláldozással ruházzák fel.

Erdői tartózkodásunk alkalmával szem előtt kell tartanunk, hogy Isten templomában járunk és ne a rideg üzleti érdek, ne csupán a szép kilátás, a jó levegő, frissítő séta, vagy edző kirándulás vezessen bennünket az erdőbe, hanem az erdőnek, a természetnek szeretetére, az erdő érdekes vilá-

gának megismerésére, az erdőből kiáradó hangulatok felfogására törekedjünk és akkor magunk is tapasztalni fogjuk, hogy a némának látszó erdőben mennyi lüktető élet, a csendes erdőben mennyi mozgalmas elevenség, a szelid erdőben mekkora tiszteletreméltó erő, a szépséges, hangulatos erdőben mennyi bűbájos poézis rejlik.

Tölgymakk-keelési próbák.

A csemetekertekben, valamint erdősítésképen nem szabályszerűen végzett munka, vagy a tölgymakknak helytelen kezelése folytán beállott hézagos kelést, a vetési munkát végző egyén gyakran a makknak a természet által előidézett, de meg nem akadályozható állapotára vezeti vissza. Ugyanis, hosszú, enyhe, esős ősz alkalmával a fa alá hullott tölgymakk még október hóban összeszedés előtt, 3—5 cm. hosszú gyökeret fejlesztve, kicsirázik. Ez az eset azonban előállhat akkor is, midőn a tölgymakkot jó meleg verembe, homokkal rétegezve teszik el.

Az ősszel kicsirázott tölgymakk gyököcskéinek vége — ha ősszel el nem vethető — szárazabb levegőjű teleltető helyen elfonnyad, sőt el is szárad, esetleg a gyököcske tövéig. Ugyanezen gyököcskék, mint a nedves homokba rétegeztetteké, a gyűjtés, illetve az ültetéshez való szállítás alkalmával letöredezhetnek.

Nemcsak a fa alatt, hanem a veremben is a makknak csak egy része csírázik ki, még pedig az, amelynek nagyobb az egyéni csírázó képessége, mely a fajfentartási készséggel jobban fel van ruházva.

Hogy meggyőződhessenem arról, hogy a tölgymakknak ezen látszólagos rendellenessége milyen befolyással van a kelésre, még 1922. évben cserépbén (az irodában) tölgymakk vetéspróbákat végeztem.

Október 23-án gyűjtött kocsányos tölgymakkból kiválasz-

tottam 2 darab egészséges, 4—5 cm. hosszú gyököcskével el látott makkot, melynek (1) gyököcskét felenagyságban letörtem, másikat (2) pedig éles késsel levágtam, továbbá 1 darabot, melynek (4) csirája kisebb volt, töben letörtem és 1 darabot pedig (3), melynek csirája kezdte széjjelhasítani a makk héját. Ezeket csekély takarással egy cserépbe még ezen napon elvettem.

Az elvetés után 24 nap mulva az 1. és 2. számú makk ívben lefelé haladó, erősen duzzadó gyököcske felső része kiáll a földből, az 1. gyengébben, a 2.) 6 milliméter magasan, a 3. 7 milliméter, a 4.) 10 milliméter magasan, a 3-as sárgásfehér színű, a 4-es pirosas színű. A törzsecske ekkor még nem mutatkozik. A vetést követő 40 nap mulva az 1. számú makk törzsecskéje 3 milliméter, 2-es számúé 5.5 milliméter, de vékonyabb, a 3-iké 10 centiméter, a 4-iké 9 centiméter magas. Mind a négy levélkéjének száma 3 és egyforma. 45 nap mulva a méretek előbbi sorrendben 9. cm., 7 cm., 12 cm. és 10.5 cm.

1923. év január 13-án A) 6 drb 4—5 cm. hosszú, de elszáradt csirájú tölgymakkot vettem el (az irodában) ugyancsak cserépbe, csak hogy a 6-ik tölgymakk nem volt egészséges, mert felerészben a *Balaninus nucum* megette.

Ez év január 29-én 16 nap mulva az A) 6. számú, vagyis férges makk törzsecskéje kezdett kibújni és február hó 8-án a törzsecske 3.5 cm. magas volt, bár elég satnya. Az A) 3-ik makk törzsecskéje elég erőteljesen kezd előtörni. Február hó 11-én A) 5-ik makk törzsecskéje kibújt, A) 6-ik makk 5.5 cm. magas s kezdi levelét bontani, A) 3-ik makk törzsecskéje 1.5 cm. magas.

Február hó 14-én A) 2. makk törzsecskéje 1 cm., A) 5. makk 1.5 cm., A) 3. makk 3.2 cm., A) 6-ik makk összeálló levele hegyéig 6.5 cm. magas. A levelecskék utóbbinál félig szétvannak nyitva. Február hó 17-én A) 6-ik makk levelei teljesen szétnyitva, a törzsecske magassága 6 cm. Február 23-án A) 6. törzsecske 6 cm., A) 2. levéllel együtt 5 cm., A) 5.) 7 cm.

Az A) 6. legelőbb indult meg, 14 nappal előzte meg a többi, de már március hó 2-án növekedésben megállott, 6.5 cm. magasságot érve el.

Csemeték átnézetes fejlődése

Nap	Makk meg- jelölése	Törzsecske c/m.	Makk meg- jelölése	Törzsecske c/m.	Makk meg- jelölése	Törzsecske c/m.	Makk meg- jelölése	Törzsecske c/m.	Makk meg- jelölése	Törzsecske c/m.	Makk meg- jelölése	Törzsecske c/m.
II/8	A ¹	0	2	0	3	0	4	0	5	0	6	3·5
	B	1-5		s z u n n y a d								
II/11	A ¹	—	2	—	3	—	4	—	5	0·2	6	5·5
	B	1-5		s z u n n y a d								
II/14	A ¹	—	2	1·0	3	3·2	4	—	5	1·5	6	6·5
	B	1-5		s z u n n y a d								
II/23	A ¹	—	2	5·0	3	8·0	4	—	5	7·0	6	6·0
	B ¹	0·2	2	1·0	3	0·2	4	—	5	—		
II/27	A ¹	0·2	2	7·0	3	9·5	4	0·2	5	0·2	6	6·0
	B ¹	2·2	2	4·5	3	2·5	4	—	5	—		
III/2	A ¹	1·8	2	11·5	3	10·5	4	1·2	5	3·5	6	6·5
	B ¹	6·0	2	9·0	3	7·2	4	—	5	5·5		
III/11	A ¹	11·5	2	12·5	3	10·5	4	9·5	5	13·5	—	—
	B ¹	11·5	2	25·5	3	20·5	4	1·5	5	9·5	—	—

Fenti adatokból arról győződhetünk meg, hogy a tölgy-makknak ősszel való kicsirázása, ha a csira akár letöredezik is, a fogamzást hátrányosan nem befolyásolja.

A tenyészetnek a kedvezőtlen idő által való szüneteltetése, sőt a csirának nagyobb részben való elszáradása a tenyészet-hez szükséges feltételek beálltával, szintén nem csökkenti a fogamzást.

A fogamzás, vagyis a tenyészet megindulása a már csirában lévő, bár elszáradt gyököcskével bíró tölgy-makknál gyorsabb, mint az ősszel ki nem csirázott tölgy-makké.

A csirázás megkezdése ugyanolyan feltételek mellett különböző, vagyis egyedi tulajdonság. Míg az ugyanazon napon egy cserépbe január 13-án elvetett, elszáradt csirájú tölgy-makk már február 11-én kibujt, addig az egészséges, de ősszel

ki nem csirázott makk csak 23-án, vagyis 10 nappal későbben indult meg. A férges, csirázott makk törzsecskéje pedig január hó 29-én kezdett kibújni, vagyis 12, illetve 22 nappal előzte meg a csirázott, illetve csirázatlan tölgymakkot. Ebből is már az a következtetés vonható le, hogy minden betegség vagy rendellenesség a fajfenntartási ösztönt sietősebb munkára ingerli.

Megjegyzem, hogy a férges példány satnya maradt és egy év múlva elszáradt.

A megszakított csirázásnál a tenyészet megindulása előbb állott be, ami valószínűleg azon egyéni tulajdonságból ered, mely megnyilvánult a lehullás utáni csirázásban.

A csirázatlan elvetett magból valamivel erőteljesebb csemeték fejlődtek, mint az elszáradt csirájú makkokból.

Az A) 4-ből kelt csemetén liztharmat lépett fel s ennek következtében 1924. év tavaszán csúcsajtása elszáradt. 1924. év március hó 16-án az A) 1. csemetén van előző évről egy levél, A) 2-ön két levél, a többiről lehullott. A B) 1., 2., 4. csemetén két-két erőteljes levél van, a B) 3. levelei liztharmattól megtámadva, B) 5. levél nélkül áll. A B) 1., 2., 4. csúcsrügye bomladozik.

Április hó 4-én B) 1-nek hajtása 3 cm., 3, még fejlődő levéllel s 1 tavalyi levéllel; B) 2.) 7 cm. hajtással, 3 fejlettebb levéllel, B) 4. 4 cm. hajtással, de már liztharmat látható rajta.

Az A) 1—5. csemetéből 2 drb pár napja hajt, a többi még szunnyad. Vagyis az elszáradt csirával elültetett tölgymakkokból bár gyorsan fejlődött a csemete, de későbben a csirázattabb tölgymakkból fejlődöttek megelőzték.

Azonban további kísérletek szükségesek ahhoz, hogy fenti megfigyelésekből törvényszerű következtetéseket vonhassunk le. Azt azonban fentiekből is látjuk, hogy egészséges, szépen fejlődő egyedekhez milyen sok tényező szerencsés összetalálkozására van szükség.

Ez alkalommal felhívom szaktársaim figyelmét arra, hogy a tölgymakk téli eltartásánál fagymentes padlást vagy fagymentes száraz kamrát soha igénybe ne vegyenek. Mert száraz, hideg télen a tölgymakk annyira kiszárad, csiraképeségre any-

nyira elszunnyad, hogy tavasszal elvetve egyáltalán nem kel ki — különösen, ha az szárazabb — vagy csak a nyár végén beálló esős időszakban, de akkor is csak egy része. Igen sok hézagos vetés úgy a csemetekertben, mint az erdősítéseknél ezen okra vezethető vissza. Amint fentiekből láttuk, a makk kicsirázása egyáltalán nem hátrányos a fogamzásra nézve, akár elszáradnak a csirák, akár letöredeznek.

Kiss Ferenc,
nyug. miniszteri tanácsos.

K Ü L Ö N F É L É K

A földművelésügyi miniszter kitüntetése. A kormányzó *Mayer János* földművelésügyi miniszternek kiváló odaadással és fáradhatatlan ügybuzgalommal teljesített értékes szolgálatai elismeréséül az I. osztályú magyar érdemkeresztet adományozta.

A magas kitüntetés a mi köreinkben is jóleső örömet és megelégedést váltott ki, jóllehet a mi érintkezési területünk — nyilván erdeink elszakítása következtében — lényegesen kisebb lehetőséget nyújt az együttműködésre, társadalmunk közelebbi megismerésére, mint a mezőgazdasági érdekképviselőté.

Ha érzésünk nem esal, az utóbbi időkben e téren is napról napra megértőbb jóakarónkat tisztelhetjük a földművelésügyi miniszter úrban. Legalább is erre vall az a jóindulatú állásfoglalása, amellyel a magánszolgálatban álló erdőtiszték kötelező nyugdíjbiztosításának kérdésében mellénk állt, erre enged következtetni az a határozott törekvése, amellyel az Alföldfásítás ügyét a szükségletnek megfelelőbb pénzbeli dotációval és a bürokratikus nehézségek elvetésével végre megoldásra kívánja juttatni.

Ezek a biztató törekvések reményt nyújtanak arra is, hogy a tervbevett számos mezőgazdasági vonatkozású törvényjavaslat mellett az erdőfentartási és azzal kapcsolatos egyéb törvények megalkotását is munkába fogja venni.

Természettudományi előadások az Alföldről. Megesonkított hazánkban az Alföld mind szélesebbkörű érdeklődés középpontjába került. Talpraállásunk érdekében rendkívüli jelentőségű közgazdasági probléma lett, keresett új erők gazdag forrásává s mindezzel párhuzamosan a természettudományi kutatások általános figyelemmel kísért tárgyává vált. Kutatják

multját és jelenét s kezdjük mind jobban és jobban megismerni ezt a mi oly mostoha módon elhanyagolt Alföldünket. Az alább vázolt előadások célja volt, hogy rávilágítsanak az Alföld multjának egy távoli korszakára, mely a mai felszín alatt alig pár méterrel játszódtott le.

A Magyarhoni Földtani Társulat folyó évi március 7-én lefolyt szakülésén *Tuzson* János dr. egyetemi tanár tartott előadást *Adatok az Alföld pleisztocénje erdőinek ismeretéhez* címen. Az előadáshoz *Scherf* Emil dr. által Kiskunfélegyháza határában talált fás növényi maradványok szolgáltatott anyagot. Előadó annál is inkább értékesnek tartja a leleteket, mert Alföldünkön az első kétségtelenül helyben nőtt fás maradványok, amennyiben sikerült két eredeti helyén álló tuskót is találni. A vizsgálati anyag két faj megállapítására vezetett. Az egyik faj a törzsrész anatómiai szerkezete (gyantavezetékek és bél-sugáresejtek) és az egykorú talajfelszínen nyert moha között felfedezett apró tük alapján *vörösfenyőnek* (*Larix*) bizonyult. A másik fajnál ugyancsak a törzs anatómiai szerkezete és az előkerült mag a leghatározottabban *Pinus cembra*-ra vallanak. Feltűnő a két faj évgyűrűinek rendkívüli vékonysága és érdekes volt egymáshoz való viszonya. Míg ugyanis a *Pinus cembra* évgyűrűje 0.3 mm. vastag, addig a *Larix*-é csak 0.1 mm., ami arra mutat, hogy olyan hideg klíma alatt tenyésztek, amely a *Larix* tenyészeti viszonyainak még kevésbé felelt meg, mint a *Pinus cembra*-énak, ami a Kárpátokban tett megfigyelések alapján az erdőtenyészet felső határára utal.

Ugyancsak a fenti ülésen számolt be *Scherf* Emil dr. *Adatok Alföldünk pleisztocénjének ismertetéséhez* címen kiskunfélegyházi kutatásairól. Bemutatta a terület talajszelvényét, a leletek helyét. Majd ismerteti a felszínre került mohákat, melyeken *Szepesfalvy* János dr. végzett vizsgálatokat s határozott meg. Ezek szerint az egyik, a fatuskók körül talált moha *Hypnum Hollosianum*. Ma már nincs meg az Alföldön, teljesen kihalt faj. Általában szárazabb talajú túlelű erdőkben fordul elő. A másik két fajt az akkori felszín egy körülbelül 100 m. széles mélyedésében találták: *Drepanocladus Sendtneri* és *Scorpium scorpioides*. Mindkettő hidegebb klíma mocsaras termőhelyein fordul elő. Még ma is élnek a Kárpátokban és az Alpokban, bár eléggé ritkák.

Az akkori felső talajrétegben, a mai kék agyagban *Cervus elaphus* csontjaira bukkantak. Ezekután *Scherf* dr. bebizonyítottának látja, hogy a pleisztocénben Alföldünkön kontinentális steppeszerű hideg subarktikus klíma uralkodott nagyobb erdőfoltokkal.

A két előadás jelentősége főleg abban kulminált, hogy végre pozitív adatok s nem csalóka elmélet alapján igyekeztek világosságot deríteni az Alföld eddig oly bizonytalan multjának egy fejezetében.

Magyar P.

Kérelem a magyar sólyomfélék ősi és jelenlegi elnevezései tárgyában. (*Magyar Királyi Madártani Intézet. Budapest, II., Debrői-út 15. 150—1928. szám.*) A magyar sólyomfélék történetére vonatkozó kutatásaim során fölmerült a kérdés, vajjon élnek-e még az ősi magyar sólyomnevek a mai népnyelvben.

Ezek az ősi sólyomnevek a „turul“, a „turruntai“, illetve a „torontál“, a „kerecset“ vagy „kerecsen“ és a „kiköcsén“.

Kérem az érdeklődőket, szíveskedjenek alkalmas módon megbízható egyénektől idevágó adatokat szerezni és azokat közölni.

Egyidejűleg kérem a sólyomfélék jelenleg dívó elnevezéseit is följegyezni és közölni.

Ez az országos fölvetel az idevágó későbbi kutatások számára is fontos adalékokat és biztos alapot szolgáltat.

Minden egyéb adatot, figyelmeztetést stb., ami a magyar sólyomfélékre vonatkozik, köszönettel veszek.

Schenk Jakab, kísérletügyi igazgató.

A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének közgyűlése. Bizvást elmondhatjuk, hogy a magyar mérnöktársadalom legjobbjai látták viszont egymást f. hó 10-én az ódon vármegyeház nagytermében, hol — mint a nemzeti szövetség tagjai — rendes évi közgyűlésüket tartották.

Mérnöki precizitással megszervezett, mérnöki gondossággal és pontossággal végrehajtott impozáns gyűlés volt ez, amelynek jelentőségét nagyban emelte a közgyűlésnek az a spontán elhatározása, amellyel *József* főherceg tábornagyot és dr. *Szontagh* Tamást, a Társadalmi Egyesületek Szövetségének elnökét tiszteletbeli tagjául megválasztotta. Emelte a közgyűlés fényét a *József* főherceg képviselőjében megjelent *József Ferenc* dr. főherceg aktív szereplése, ünnepélyessé tette a közgyűlést az előkelő vendégkoszorú, köztük a munkavédelmi intézmény táborkarának impozáns számban való megjelenése.

A „Magyar Hiszekegy“-nek elnéklése után *Dalmady* Ödön tartalmas elnöki megnyitója következett. „*Lesz még egyszer ünnep e világon*“ jelszóval kezdte költői szárnyalású beszédét s legelsőbb is a nemzeti irredenta gondolat lelkes zászlóvivője, lord Rothermere előtt hajtotta meg az elismerés zászlaját. Rámutatott a rejtett veszedelmekre, a bolsevizmus nyugtalanító jelenségeire, amelyeknek alapokait fel kell kutatnunk, amelyet

mint lelki járványt magunknak kell leküzdenünk. Erre a célra legalkalmasabb a mi kitünően bevált, a külföldi államok által is elismert és követett „*Nemzeti munkavédelmi szervezetünk*“, amely intézmény mibenlétét a közgyűlésen szintén megjelent *Hainiss* Győző altábornagy ismertette.

Az elnöki megnyitó után dr. *Frohner* főtitkár ismertette a szövetség elmúlt évi munkásságát.

Felolvasta a lord *Rothermere*hez intézett levél szövegét és az érkezett biztató választ, ismertette a szövetség csatlakozását a *TESz*-hez a békereviziós mozgalmakban, a minősítési törvény módosítása ügyében benyújtott emlékiratot, megemlékezésén dr. *Kossalka* János és *Buday* Béla nagyjelentőségű képviselőházi, illetőleg felsőházi beszédeiről. Vázolta a szövetség közbelépését a műszaki képzettség érvényesítése ügyében a székesfővárosnál és a törvényhatóságoknál, ismertette a szövetség tiltakozását a numerus clausus törvény módosítása ellen, a szövetség feliratát a soproni főiskolánk részére megadni kért doktorátus és magántanári intézmény ügyében.

Ezután *Papp* Béla ügyvezető alelnök ismertette az igazgató-választmány határozatát a már előzőleg említett tiszteleti tagok megválasztása iránt.

Dalmady elnök a nagy lelkesedéssel hozott határozatot ünnepies beszéd kíséretében tolmácsolta József főherceg képviselőjének, *József Ferenc* dr. főhercegnek, akinek választát szószereint az alábbiakban közöljük:

„Az elnök úr szavait köszönöm atyám nevében, aki végtelemül sajnálja, hogy lázas hülése miatt ma nem jöhetett el. A mérnököket atyám mint katona teljes komolysággal megérti, mert az a mérnök, aki azon dolgozott, hogy például cementeket létesítsen, amelynek szilárdulása gyorsabb, mint az ellenséges cementé, ezzel a magyar katonák segítségére sietett azzal, hogy ütegállásait gyorsabban tudta szilárdan felállítani, mint az ellenfél. És atyám a harcerekken mindenütt találkozott a magyar mérnökök lelkéből adott oktatásaival és mélységes tisztelet, nagy szeretet fűzte már ott is a magyar mérnöki karhoz. Az elnök úr beszédében gyönyörű gondolatokat tárt elénk. Valóban ott állunk mindnyájan, hogy honfoglalást kell újra kezdenünk, nemcsak kint, hanem a lelki területeken is, legelső sorban a családi életben, annak tisztasága érdekében kell az új honfoglalást előkészítenünk, mert ha itt a társadalom alapját adó pilléreken nem tudunk felemelkedni, nem tudjuk az új honfoglalás leghatalmasabb erejét megteremteni és nem vagyunk érdemesek arra, hogy ezt a megmaradt központi Magyarországot megtarthassuk.

E honfoglalás tényezője minden új találmány is. Az újságokban nap-nap után érzi az ember azt az ideges lázat, amelylyel egyik nemzet a másikat akarja felülmulni. Kell, hogy ez a láz bennünket is megragadjon, mert egy jó találmány esetleg az ország védőbástyája vagy döntő fegyvere lehet. Az a mérnök, aki ott dolgozik a zárt laboratóriumában, mérges gázok között, úgyszólván folytonos veszélyek között, az készíti a jövődőt elő a megvédésben, ha kell a támadásban és Isten segítségével a sikert mindkettőben.

Ez a magasabb szempont és ez a magasabbrendű cél lebegjen mindig a mérnöki társadalom előtt, mert ez lesz a magyar mérnökök honfoglalása!

Szólott az elnök úr ő méltósága a lelkek karácsonyi megnyilatkozásáról. Én úgy látom ezt a karácsonyi megnyilatkozást, hogy ebben a mi erőnk teljessége fog megnyilatkozni és mint karácsonyi ajándékot visszkapjuk mindazt, amit elvesztettünk. De ennek az erőnek magunkból kell fakadnia, abból a nemzeti érzésből, amely őseinket áthozta a Vereckei-szoroson, elfoglalta és megtartotta a mi szép országunkat.

Ez a nemzeti érzés, mint ünnepi harangszó zeng felém és érzem, hogy nagy eredményeket fog jelenteni, ha egyszer nemzeti cselekvéssé erősödik. Ismételten üdvözlöm a közgyűlést atyám nevében és az én nevemben is, mint családtag és mint a *TESz*-nek vezére.

Mégegyszer a legnagyobb hálával fogadom és köszönöm atyámnak nevében ezt az igazán nagy és szeretetteljes kitüntetést.“

Hasonlóan lélekemelő volt a nemzeti irányú társadalmi egyesületek és szövetségek egységes irányítójának és vezetőjének, dr. *Szontagh* Tamás udv. tanácsosnak a kitüntetést megköszönő beszéde.

Helyszűke miatt nem áll módunkban közölni azt az érdekes ismertetést, amelyet *Hainiss* Győző ny. altábornagy előadásából hallottunk a nemzeti munkavédelmi intézmény megszervezésére és eddigi értékes működésére vonatkozóan, mindössze arra mutatunk rá, hogy ez az intézmény igen nagy súlyt helyez a mérnöki karral való szoros együttműködés kiépítésére.

A gyűlést az egyetemi énekkarok „Nem, nem soha!“ irreudenta-dalának akkordjai zárták le, majd pedig a közgyűlést a Gellért-szállóban rendezett nagyszabású díszlakoma követte, amelynek egyik kiemelkedő mozzanata volt az az emlékbeszéd, amellyel *Vicián* Ede alelnök a szövetség első elnökének emlékére az „*Edvi Illés Aladár*“-serleget felavatta.

A szónoklatok sorozata a késő éjjeli órákba mélyedt.

Amint tapasztaltuk, ifjú erdőmérnöki gárdánk különös érdemeket szerzett a közgyűlés sikeres rendezése körül.—

Természti emlék a Kis-Balatonon. Ismeretes és mindinkább köztudomású kezd lenni azon tény, hogy a „Kis-Balaton“ speciális típusú ősmocsárnak körülbelül 15.000 kat. hold terjedelmű őstermészetes állapotban levő ingoványai pár év múlva teljes lecsapolás alá kerülnek és a világhíres Kis-Balaton elveszíti halszaporító szerepén felül idegen természetbarát előtt is legszebb ékességét: gazdag fészkelő vízimadárvilágát és ebben is elsősorban ritka kevésszámú nemeskócsagját.

A természettudományokkal foglalkozó testületek némelyike, legutóbb a Természettudományi Társulat választmánya foglalt már állást oly irányban, hogy egy körülbelül egyezerholdas „nemzetinek“ is nevezhető „természeti emlék“ (park) e különleges világból a jövőre nézve meghagyassék és bár áldozatokkal is, fenntartassék. Ha ezen terv nélkülöz is kimondottan erdőgazdasági viszonylatokat, úgy érzem, hogy a mi szerveinknek is, elsősorban egyesületünknek a természeti emlékek konzerválását célzó és állandóan vallott felfogásával konveniens azon bennünket következetesen igazoló és természetszeretetünk-ből önként folyó elvi és hivatalos állásfoglalás, mely a magyar erdőgazdákat is csatlakozásra hívja fel minden oly akcióhoz, mely egy természeti emlék létesítésének nemes gondolatáért sikraszáll és azt legalább erkölcsileg jogos szavával elősegíteni kész és hivatott.

Alkalomadtán legyünk mi is ott a nemes és hozzánk elsősorban méltó kezdeményező lépéseknél!

Barthos Gyula erdőmester,

a M. Ornithologiai központ r. megfigyelője.

Nem jött meg az északnyugati depresszió — nem jöttek meg az erdei szalonkák. Az 1927. évi emlékezetes szalonkavonulás idején, március 2—6. között volt az erdei szalonkák fővonulása. Erre az időszakra esett az összes érkezési adatok 40 százaléka. Ugyanabban az esztendőben az első északnyugati depresszió február 22-én kezdődött és tartott egyfolytában március 1-ig, majd 4-én új depresszió keletkezett és tartott 8-ig. Az idén még nem jelentkezett depresszió — északnyugati alacsony légnyomás —, de nincs is még hír a hosszúcsőrűekről.

Érdekesnek és tanulságosnak ígérkezik a két esztendő szalonkavonulásának az összehasonlítása s ehhez minél több érkezési adat bejelentését kéri a M. Kir. Madártani Intézet. Budapest, II., Debrői-út 15. Az eredményről majd beszámolunk.

Schenk Jakab, kísérletügyi igazgató.

A római „Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet“ az 1926. évben Rómában rendezett „Nemzetközi Erdészeti Kongresszus“ egész tárgyalási anyagát összegyűjthette és azt 3000 nyomtatott oldal terjedelemben öt kötetben kiadta. Ez a mű mintegy 300 cikket és szakleírást, valamint mintegy 300 fényképet és ábrát tartalmaz. A közlemények az egyes országok szerzőinek nyelvén vagy angolul, vagy franciául, vagy németül, vagy olaszul, vagy pedig spanyolul vannak megírva.

Az egész mű szinte nélkülözhetetlen mindazok számára, akik az erdészet, valamint a közgazdaság egyéb ágai iránt érdeklődnek és joggal számot tarthat arra, hogy a tudományos, műszaki és gazdasági közintézetek, valamint egyéb intézmények könyvtáraiban elhelyezést nyerjen.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet hajlandó a kiadvány bizonyos példányszámát kedvezményes áron átengedni, és pedig:

20 példány, átvételénél az 5 kötet ára 250 líra

20—50 példány átvételénél az 5 kötet ára 225 líra.

Az 1928. évi június hó 1-ig érkező megrendeléseket az árkedvezmény minél előnyösebb érvényesítése érdekében az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatala (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám) közvetíti.

V. kimutatás a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolai Segélyző Egyesület *alaptőkéjének gyarapítására* 1928. évi január hó 26-tól február hó 29-ig az erdészeti társadalom részéről felajánlott és befolyt adományokról.

a) *Felajánlott adományok*: Kallivoda Andor meg nem határozott ideig negyedévenként 5 pengő, Kerner Ede 10 pengő és még öt éven át évenként 10 pengő.

b) *Beküldött adományok*: Asbóth István 2, Béky Albert 2, Berényi Péter 2, Botos Géza 2, Braxatorisz Zoltán 3, Burdás János 2, Cseke Lajos 1, Cserneczky Károly 1.50, Dercsényi István 2, Dimák Ödön 5, Egly József 2, dr. Fehér Dániel 2.50, vitéz Fejes József 1, Fekete Zoltán 5, Fónagy István 10, Földes Tibor 20, Füstös Zoltán 2, Füzy Zoltán 10, Gloser Dezső 1, Hamernyik Béla 10, Hammerschmidt Ernő 2, Héjj János István 1.50, Hohoss János 2, Holba Miklós 2, Horváth Rezső 2, Irinyi Aurél 15, Kakas Ödön 10, Kallivoda Andor 5, Kelle Artúr 5, Kerner Ede 10, Kiss Lajos 1, Kósa Gyula 2, Kovássy Kálmán 2, Kováts Ernő 1, dr. Kövessi Ferenc 5, Krippel Móric 5, vitéz Kristófy Gyula 2, Krizmanits Ferenc 2, Kuka József 2, Kutasy Viktor 1, Laczkó Béla 2, Lengyel Sándor 10, Lesenyi Ferenc 5, Létay Gyula 2, sempthei Maczkó István 4, Maróthy Emil 2, Mayer Zoltán 1, Mestyanek István 4, Modrovits Ferenc 3, Muraközy Pál 10, Nagy Jenő 4, Nagy Zoltán 10, Orbán

László 1, Papp Béla 10, Petricsek István 1, Plauder Nándor 1, Polakovics György 2, vitéz Rab János 16, Révay Ferenc 1, Rikly István 1, Roth Gyula 5, Sébor János 3, Spettmann János 30, Surjánszky Kálmán 12, Szecsődy József 2, Szegedy Oszkár 2, Szpiska Mihály 2, Szy Dénes 2, Takács János 2, vitéz Tóth László 2, Török Béla 1, Törzs Artúr 20, Trauer Ervin 1, Vági István 5, Velics Gyula 2, dr. Zavitsa József 5, Zsák Lajos 2 pengő.

A jelen kimutatás szerint befolyt összeg 351 pengő 50 fillér, amelyhez hozzáadva a már előzőleg kimutatott befizetések összegét, a gyűjtés eddigi eredménye 2644 pengő 20 fillér.

Sopron, 1928 február 29.

Széki János főiskolai tanár,
a főiskolai Segélyző Egylet elnöke.

Az „**Adó és Könyvvitel**“. Az átírókönyvelés fajtáiról nagyjelentőségű szakszerű cikket közöl az *Adó és Könyvvitel* legújabb száma dr. *Schranz* András egyetemi tanársegéd tollából, amelyben kizárólag az összes átírókönyvelési rendszerek ismertetését és gyakorlati alkalmazását közli. *Adócsalás* cím alatt *Jakab* Dezső pü. titkár az adócsalás mibenlétét, keletkezését és történeti kialakulását, valamint a vonatkozó rendeleteket tárgyalja.

Egyéb cikkek: vitéz dr. *Tanka* Tibor: A kereseti, jövedelem-, vagyonadó-alapok megállapítása. *Vadnai* Béla: Biztosítóvállalatok mérlegkészítése.

A lap közli még a legújabb részleteket és Döntvénytart.

Előfizetési díja félévre 11 pengő. Ennek a számnak az ára 2 pengő.

Kiadóhivatal: Budapest, V., Nádor-utca 28.

A **tiszazobbbparti vármegyék erdészeti egyesülete** folyó évi közgyűlését vett értesülésünk szerint május hó 11—12-én, Parádön tartja meg, amelyre máris lehet jelentkezni: Erdőhivatal, Parád címen.

A **birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszony** szabályozásáról szóló 1900. évi XXVII. t.-c. kiegészítése és módosítása tárgyában készült törvénytervezetet a földművelésügyi miniszter úr mult hó 14-én értekezletileg tárgyalhatta. Az értekezleten az Országos Erdészeti Egyesületet *Bund* Károly titkár képviselte, aki reámutatott arra, hogy már az 1900. évi XXVII. t.-c. megalkotása után kitűnt annak hiányossága abban a tekintetben, hogy a gazdatisztokkal hasonló viszonyok között szolgáló uradalmi erdőtisztekre kifejezetten nem terjed ki, azok jogviszonyait nem szabályozta. A joggyakorlatnak kellett e téren tággabbkörű értelmezést elfogadni és alkalmazni.

Kéri megbízója, az Országos Erdészeti Egyesület nevében, hogy a multnak ez a hézagos intézkedése most kerültessek el s különösen az uradalmi erdőtisztek is vonassanak be a kötelező nyugdíjbiztosítás keretébe. Tudomása van, hogy erre vonatkozóan a minisztérium erdészeti osztálya is tett előterjesztést, amely azonos az Országos Erdészeti Egyesület kívánságával s amelyet ezért legmelegebben figyelembevételre ajánl.

Hasonló kívánságokkal léptek fel egyébiránt más szakmák is. *Schandl* államtitkár úrnak reflexióiból azt a reményt méríthetjük, hogy az erdőtisztek kívánalmainak megfelelően fog a törvénytervezet módosíttatni.

A „Magyar Ornithologusok Szövetségé“-nek programja. *)

1. A magyar ornithologusok, madárkedvelők szervezetbe tömörítése a „Magyar Ornithologusok Szövetségé“ keretébe.

2. A „Magyar Ornithologusok Szövetségé“ alapszabályainak kidolgozása és annak belügyminiszteri jóváhagyása.

3. Az ország ornithologiai körzetekre való beosztása.

4. Országos madár-kataszter felvétele.

5. A központ által egységes séma szerint kiadott kataszteri ívek központi feldolgozása.

6. A madárvédelem új alapokra fektetése:

a) A hasznos madarak elszaporítására irányuló egységes intézkedés. (A körzeti megbizottak jelentése alapján csenderek (remiszek) létesítése, téli etetők felállítása stb.)

b) A kártékony madarak irtásának központi „szabályozása“. Azaz fékezni a tudatlan puszkások pusztítási vágyát, egyrészt védelmi törvényekkel, másrészt oktató előadásokkal.

c) Ornithologiai múzeumok felállítása, — a vármegyei múzeumok keretében —, a madárvédelmi eszközök, berendezések bemutatására.

d) A „Madarak és fák napja“ programjának gyökeres átdolgozása s mindenfajta elemi és középiskola részére kötelezővé tenni. Azonkívül az Ifjúsági Madárvédő Egyesületek szervezését hasonlóképpen az összes iskolákban a kultuskormány útján eredményesebben propagáltatni.

e) A madárvédelmi törvény szigorú betartása és pontos végrehajtása.

f) A tanítóképző intézetek, erdészeti, földműves-, kertészeti iskolák tananyagába az ornithologia alapelveinek felvétele, de felveendő volna a gazdasági akadémiákon is.

Azonkívül a kultuskormánytól odahatni, hogy a termé-

*) Az alakuló közgyűlés 1928 március 18-án délelőtt 11 órakor az Országos Kaszinóban lesz.

szetrajztanárképzésnél több gyakorlati szempont szerepeljen, hogy a magasabbrendű állatoknak s így a madárvilágnak az ismerete ne legyen természetrajztanárainknak a leggyengébb oldala. Pedig gerinceseink 80 százaléka madár!

g) Madárfigyelő helyek létesítése (egy kis kalyiba, magas leshely stb.), madártani állomások (Kis-Balatonnál a Tihanyi Biológiai Intézet keretében; a Hortobágyon halastavaknál). Védett területek, rezervátumok létesítése.

7. Ornithológiai előadások tartása (a központi megbizottak által vagy kiküldöttek vándorelőadásai).

8. Madárgócépontokon (Ürbő, Velence, Fertő-tó, Kis-Balaton, Hortobágy) országos gyűlések tartása.

9. Ornithologusok képzése.

A tihanyi biológiai állomásnak tehát nem szabad nélkülöznie a madártani megfigyelőállomást sem. A nagyvizek állatvilágából mindig a madárvilág az, amelyik leghamarabb szembetűnik, nemcsak azért, mert közel 400 fajtája számbelileg is túlsúlyban van a többi összes gerinces felett, hanem azért is, mert vonzó, mozgékony lényükkel s énekükkel úgyszólván meg-elevenítik a nélkülük oly üres erdőt, mezőt vagy a vizeket.

Egy ilyen pompás biológiai állomás nem hanyagolhatja el ezt a mindenki előtt legjobban feltűnő s annyira kedvelt s amellet még a többtermelés szempontjából is igen fontos állatcsoportot. Különb is a vizek madárvilága annyira összefügg azoknak a halállományával, úgy hogy ezek valósággal egymásra vannak utalva. Éppen a legújabb angliai vizsgálatok például kimutatták, hogy a halastavak halállományára éppen előnyös az ott levő sirályfészektelep, nem pedig káros, mint ahogy általánosságban gondolják, mert a madárguano a halaknak táplálékul szolgáló plankton kifejlődését nagyban elősegíti.

Ezért nagyon fontos volna Vogelwarte Balaton megalapítása, ahol a természetrajztanárjelöltek párhetes kurzusokon az élő madárvilágot tanulnák megismerni.

Ezeknek munkaprogramja a következő:

A madárvonulás megfigyelése, gyűrűzés s általában a vonulás minden jelenségének a tanulmányozása.

A madárélet megfigyelése a táplálkozási viszonyokkal kapcsolatban.

A vedlés, színváltozás tanulmányozása különböző életkorban.

A madarak gazdasági jelentősége, kára haszna.

A gyakorlati madárvédelem, kísérleti telep felállítás.

Egy lehetőleg teljes madárgyűjtemény felállítása.

Gyűjtött anyag szállítása más intézetek számára.

A hazai madárvilág ismeretének a fejlesztése, tanárjelöltek részére kurzusok tartása, szakbeli propaganda írásban és szóval.

A balatoni madártani állomásnak ezeken kívül speciális feladata volna a Kis-Balaton Nemzeti Parkjának madárvilágát tudományosan ellenőrizni, nyilvántartani és feldolgozni.

Egészen természetes, hogy úgy a biológiai állomásra, mint a létesítendő madártani állomásra nézve szinte életkérdés, hogy a Kis-Balaton, mint rezervátum fenntartassék. E terület gazdag és Közép-Európában már egyedülálló, pusztulóban levő madárvilága, élő múzeuma lenne az állomásnak, amely túltenne a svéd Skansen-en is s csakhamar világhírű természeti látványossággá válna, mert őseredeti környezetben, egy ősi balatoni „berekben“ volna!

A Kis-Balaton, mint ősi mocsárterület a biológiai állomás legértékesebb kutatási területe lenne, de egyúttal a Balaton halainak természetes ivóhelye s a halak táplálékát szolgáló planktonnak tenyésztő melegágya is s így a halállomány fenntartása érdekében is megőrzendő!

Itt körülbelül 1000 hold mocsár és rét meghagyásáról volna szó, amelyet a herceg a nemzetnek ajándékozhatna a földreform megváltása fejében!

A kócsagvédelemről az 1925. évi 85.000/F. sz. rendelet intézkedik, amely a két kócsagot, üstökös gémet, batlát, kanalas gémet és a sirályokat (előbbieket csakis itt fészkelnek hazánk területén!) védelem alá helyezi.

A Kis-Balatonnál állandó kócsagór van alkalmazva. Mindez azonban mitsem használ, ha a Kis-Balaton lecsapolják. Ekkor elpusztul az utolsó magyar kócsag, kanalas gém és batlatelep s eltűnik az utolsó balatoni berek, amely pedig a biológiai állomásnak is igen fontos munkaterülete volna.

10. A fővárosi és vidéki sajtóban madártani irányú népies közlemények elhelyezése, az érdeklődés felkeltésére. A tankönyvek ellenőrzése s a bennük levő tévedések kijavítása. Pusztulóban levő madárkincseink s klasszikus területeinknek részletes felvétele írásban, képben és filmen. Az esetleges filmezésnek szakember által való irányítása.

11. Ornithologiai folyóirat szerkesztése „Kócsag“ címmel (lehetőleg angol, német, francia és olasz nyelven is megjelenjen).

12. Kapcsolat létesítése a külföld ilyenmű egyesületeivel:

Kölsönös meghívások híres madaras helyek megtekintésére (például a kisbalatoni kócsagtelep, a velencei-tavi sirálytelep, gémfalvak, hortobágyi libaeldorádó stb.).

Dr. szalóki Navratil Dezső
egyetemi magántanár,
Budapest, I., Budakeszi-út 63. szám.

Radetzky Dezső
múzeumi ornithologus,
Székesfehérvár, Sarló-utca 1. sz.

Dr. Nagy Jenő
ref. collegiumi tanár,
Debrecen, Nagyerdő 3.

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK az erdészeti szolgálat köréből

A magyar királyi földművelésügyi miniszter előterjesztésére az állami erdőmérnökök személyzeti létszámában *Huszár Pál* és *Ajtay Jenő* főerdőtanácsosoknak nyugalomba vonulásuk alkalmából a miniszteri tanácsosi címet adományozom.

Kelt Budapesten, 1928 február hó 7. napján.

Horthy s. k.
Mayer János s. k.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az állami erdőmérnökök összesített személyzeti létszámában *Egly József* m. kir. főerdőmérnököt, *Héjj János István*, *Petricsek István* erdőtanácsosi címmel felruházott m. kir. főerdőmérnököket és *Lippóczy Béla* m. kir. főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsosokká kinevezte.

**Az „Erdészeti Lapok“ 1928. évi III. füzetének
HIRDETÉSEI.**

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttával szedett hirdetés milliméterenkint 20 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egész oldal 32 P.) Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajttával szedett hirdetések másfélszeres egységárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény

Apróhirdetéseknél egy szó 12 fill., álláskeresleti hirdetésekénél 6 fill.

Külön mellékletek megegyezés szerint.

Erdőőri és vadőri szakiskolát végzett r. kath. vallású, nőlen, 24 éves vagyok, azonnali belépésre erdőőri vagy vadőri állást keresek szerény igénnyel. Szíves megkeresések Buszlauer János, Rácmecke (Baranya m.) címre küldendők. (3. I. 1.) 3960—1928. szám.

Erdőőr kerestetik a tápiószecsői uradalomba (Pest m.), akinek hosszú szolgálati időről jó bizonyítványai vannak és irodai munkálatokra is használható. (8. I. 1.)

Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Részvénytársasága

Budapest IX. Calvin-tér 7. sz.

**Elvállalja termelt, főtönálló vagy feldolgozott fakészletek bizományi értékesítését, vesz és elad bármily mennyiségű tűzifát és fűrészelt anyagokat. Értékesítési kérdésekben
készséggel áll az erdőbirtokos
és erdőtiszt urak rendelkezésére.**

Modern építkezésű,

kisebb méretű

fenyőmagpergető-gyár

szükséges melléképületekkel együtt jutányos áron eladó, esetleg bérbeadó. — Érdeklődés

Körmenden

Naményi és Ritscher cégnél

(10. I. 1.)

Pártoljuk a hazai ipart!

KŐSZEGI FENYŐMAGPERGETŐGYÁR

KŐSZEG (VAS MEGYE)

Tavaszi szállításra ajánlunk legmagasabb csiraképességű erdei vetőmagot:

Erdefenyőmag — pinus sylvestris
85/90°/_o csirák.

Feketefenyőmag — pinus laricio austriaca 70/80°/_o csirák.

Vörösfenyőmag 40/45°/_o, lucfenyőmag
75/85°/_o csirák.

Külföldi tűlevelű magvak, lombfagvak, juharmagvak, kőrismag (előcsirázottak is).

Akácmag ➡ **Erdészeti csemeték** ➡ **Saját faiskola!**

Magyarország legnagyobb magpergető gyára. — Árjegyzék ingyen!

(12. I. 1.)

Ajánlok hazai és külföldi túlevelű lomb-
és gyümölcsfa magvakat, tavaszi szállításra,
minden tekintetben kiváló minőségűt.

BILOVESZKY BÉLA

NY. M. KIR. FŐERDŐTANÁCSOS

Wiener-Neustädter-Samen-Haus-Natlagen

Zalaegerszegi képviselete

(4. I. 1.)

„Horticultura“ Szövetkezet Erdeimag Osztálya Körmend.

Erdeifenyőmag	85—90 0/0	hazai külföldi
Feketefenyőmag	90 0/0	hazai külföldi
Lucfenyőmag	85—90 0/0	hazai külföldi
Vörösfenyőmag	45 0/0	külföldi

**Exotikus túlevelű magvak. Lombfa-
magvak, gyümölcsmagvak kaphatók.**

Arjegyzéket kívánatra bérmentve küldünk.

Sürgöncím . „Horticultura Körmend.

(5. II. 1.)

***Akác*mag**

egészen friss szedésű

*mázsánként 200 pengőért,
kg-ként 2 pengő 10 fillérért megrendelhető*

Keiner Rezső

okl. erdőmérnöknél

Gödöllő.

(6. I. 3.)

FARAGÓ BÉLA

**Erdészeti Magnagykereskedés és Erdészeti Csemetetelepek
ZALAEGRSZEG**

Ajánlok tavaszi szállításra mindentféle **hazai és külföldi (exota)**
tülevelű, valamint lombfa magvat

85°₀-os erdeifenyő

90°₀-os feketefenyő

85°₀-os lucfenyő

45°₀-os vörösfenyő

magvakat, valamint mindentféle **erdei-, gyümölcsfa-c s e m e-**
tét, diszcserjéket, rózsákat, buxusokat stb.

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

HIRDETMÉNY.

Eladásra kerül f. év tavaszán gróf Széchényi Domonkos nagydorogi uradalma faiskolájából szép, erőteljes, kétéves feketeenyőcsemete. Ára 1000-ként 7.50 P Nagydorog vasútállomásra szállítva, csomagolás önköltségi áron lesz felszámítva. Megkeresések Nagydorogi Uradalom Intézősége címén Nagydorogra (Tolna m.) küldendők. (9. I. 1.)

TÖLGYHASZONFAELADÁS.

A parasznyai m. kir. Erdőhivatal erdei rakodóin készletezett 1360 m³ tölgy haszonfa 1928. évi március hó 22-én versenytárgyalás útján eladásra kerül.

Bővebb felvilágosítást nyujt postabélyeg beküldése ellenében a
(7. I. 1.)

Miskolci m. kir. Erdőigazgatóság.

QUERCUS PEDUNCULATA

erdősítésre alkalmas igen szép 2 éves csemetéket olesó árban szállítunk herényi (Szombathely melletti faiskolánkból. – Kiváló minőségben kaphatók: Gyümölcsfa, díszfa, díszcserje, fenyő, rózsa, évelő virágok, valamint konyhakerti és virágmagvak az **Unghváry László** faiskolai r. t.-nál Cegléd, Budapesten IV., Váci-utca 27-33 (Piarista palota). Faiskolai és magárjegyzék ingyen. (11. I. 1.)

Az „Erdészeti Lapok“ 1928. évi II. füzetének tartalma:

	Oldal
<i>Nagy Károly</i> : gróf Schönborn beregi uradalmának eladása ----	85
<i>Földvagy Miksa</i> : Az erdő poézise -----	96
<i>Kiss Ferenc</i> : Tölgymakk-kelési próbák -----	111
<i>Ülöntélek</i> : A földművelésügyi miniszter kitüntetése. — Természet- tudományi előadások az Alföldről. (<i>Magyar Pál</i>). — Kérelem a magyar sólyomfélék ősi és jelenlegi elnevezései tárgyában. (<i>Schenk I.</i>) — A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szö- vetségének közgyűlése. — Természeti emlék a Kisbalatonon. — Nem jött meg az északnyugati depresszió — nem jöttek meg az erdei szalonkák. (<i>Schenk I.</i>) — A római Nemzetközi Mezőgazdasági intézet kiadványa. — V. Kimutatás a főiskolai segélyzőegylet részére felajánlott és beküldött adományok- ról. — Az adó és könyvvitel legújabb száma. — A Tiszajobb- parti vármegyék erd. egyesület közgyűlése. — A birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszony. — A „Magyar [Ornithologusok Szövetségének progra mmja -----	115
<i>Valtozások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből -----</i>	126
<i>Hirdetések -----</i>	I–V.